

BE2200030 - Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode

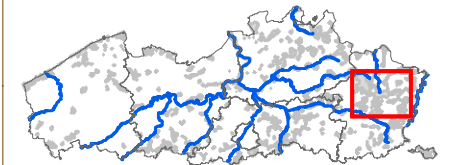
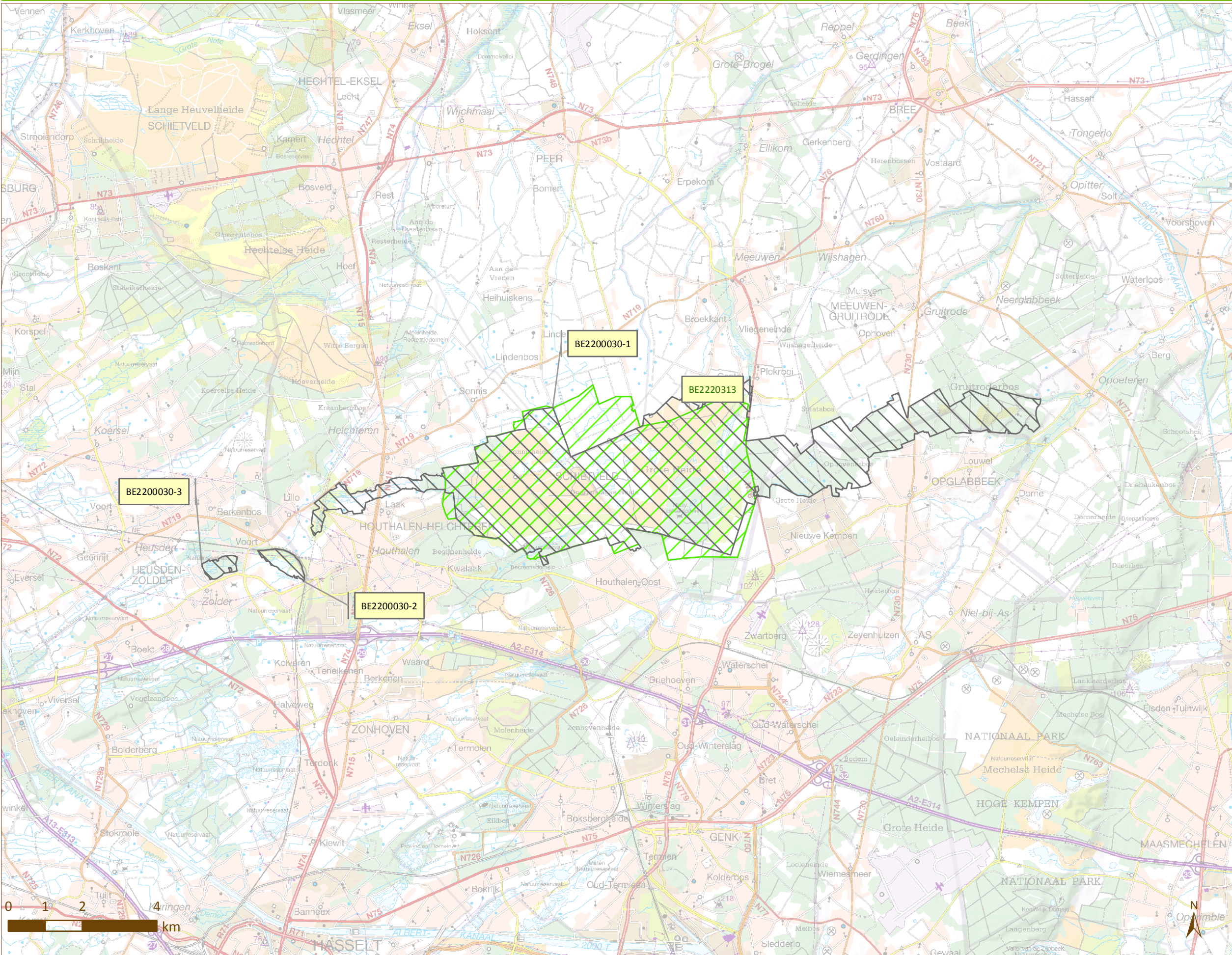
BE2220313 - Houthalen-Helchteren, Meeuwen-Gruitrode en Peer

Managementplan Natura 2000 1.0

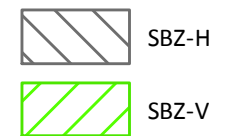
Statuut document:	Informatief document
Auteur:	Agentschap voor Natuur en Bos
Datum:	19/12/2014
Documentnummer:	Natura2000_0000324

**AGENTSCHAP
NATUUR & BOS**

Legende

**Situering van de deelgebieden
van de Habitatrictlijn**

Vlaanderen
is natuur

Inhoudstafel

1. Inleiding

2. Taakstelling

2.1 Doelstellingen voor de speciale beschermingszone

2.2 Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

2.3 Gebiedsgerichte aandachtspunten voor de uitvoering

3 Openstaande taakstelling

3.1 Habitats

3.2 Soorten

4 Overzicht van de prioritaire inspanningen

4.1 Inspanningsmatrix

5 Taakstelling inzake de verbetering van het natuurlijk milieu

6 Richtkaart

6.1 Situering actuele habitats

6.2 Situering vegetaties als leefgebied voor Europees te beschermen soorten

6.3 Aanwezigheid van habitattypische soorten

6.4 Ruimtelijke verdeling van de instandhoudingsdoelstellingen

6.5 Ruimtelijke verdeling van de prioritaire inspanningen

6.6 Situering van de gebieden beheerd met het oog op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen

6.7 Zoekzones

6.8 Actiegebieden voor de verbetering van het leefmilieu

7 Gebiedsgerichte toepassing van het globaal afwegingskader Natura 2000

1. Inleiding

Algemeen kader

Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook **speciale beschermingszones (hierna: SBZ)** genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitattypes van Europees belang. Voor Vlaanderen handelt het om 46 habitattypes, 49 dier- en plantensoorten en 55 vogelsoorten.

Op de lidstaten van de Europese Unie rust de verplichting om de nodige maatregelen te nemen om een ‘gunstige staat van instandhouding’ te realiseren voor bijlagesoorten en habitattypes van Europees belang. Om richting te geven aan deze maatregelen zijn door de Vlaamse regering doelen op Vlaams niveau (de zogenaamde **G-IHD**) en per speciale beschermingszone (de zogenaamde **S-IHD**) bepaald. Deze S-IHD zijn, na een intensief overlegproces tussen 2010 en 2013, vastgelegd in aanwijzingsbesluiten die door de Vlaamse regering definitief werden goedgekeurd op 23/04/2014.

De realisatie wordt gefaseerd en programmatorisch aangepakt. De realisatie van de instandhoudingsdoelen is complex: niet alle kennis is al aanwezig, verschillende belangen en personen zijn betrokken, de middelen en tijd zijn beperkt. Daarnaast is het belangrijk voor alle betrokken partijen om voortgang te maken. Omdat Vlaanderen zesjaarlijks aan Europa moet rapporteren over de voortgang, is geopteerd voor fases/cycli van zes jaar. Per cyclus wordt een **Vlaams Natura 2000 programma** opgemaakt met de Vlaamse taakstelling voor de komende periode. Inspanningen die binnen de programmacyclus moeten worden gerealiseerd zijn bindend. Het programma omschrijft ook welke engagementen sectororganisaties of overheidsinstanties opnemen en welke budgettaire consequenties hier aan verbonden zijn. Op het niveau van de speciale beschermingszones wordt de realisatie van de taakstelling opgevolgd en gestuurd via een **Managementplan Natura 2000**.

Focus Vlaams Natura 2000 programma 2014–2020

Voor de eerste programmaperiode 2014-2020 vertrekt het Natura 2000-programma van de Europese Biodiversiteitsstrategie, van Vlaanderen in Actie (ViA) en van het Pact 2020. De realisatie van die taakstelling betekent concreet dat in 2020, aan het eind van de eerste programmaperiode, 16 van de 46 beschermde habitattypes in een gunstige staat van instandhouding moeten verkeren of verbetering vertonen ten opzichte van 2007. Voor de habitattypes die niet behoren tot de 16 habitattypes 2020 worden in 2020 tussendoelen gesteld rekening houdend met de doelafstand tot 2050. Deze tussendoelen omvatten naast stand still ook de opdracht om in totaal 70% van de oppervlakte onder correct beheer te brengen. Ook voor soorten worden tussendoelen bepaald om de doelstellingen in 2050 te realiseren. Er worden geen specifieke ‘soorten 2020’ bepaald aangezien de op Europese schaal betere situatie van soorten. Bovendien wordt verwacht dat soorten ook zullen profiteren van de inspanningen voor de habitats.

Doelstelling en inhoud managementplan

De realisatie van de instandhoudingsdoelen gebeurt door maatregelen op het terrein door verschillende mensen en organisaties. De concrete ruimtelijke ligging, de planning van en afspraken over deze maatregelen zijn/worden opgenomen in plannen of projecten. Het managementplan geeft per SBZ een overzicht van de uitgevoerde, geplande en/of noodzakelijke plannen of projecten van de verschillende organisaties en mensen (= informatief). Op basis van de inschatting van de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van de verschillende doelen en de taakstelling opgenomen in het Natura 2000 programma 2014-2020, geeft het bovendien ook aan voor welke terreinacties er nog afspraken moeten worden gemaakt en met welke prioriteit (= richtinggevend).

Om de vooruitgang en de realisatie van de doelen, indien nodig, te kunnen afdwingen is het managementplan het kader voor de afweging van projecten en plannen en voor het opleggen van bepaalde maatregelen. Het managementplan wordt opgemaakt en beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos (hierna: het ANB) in overleg met het overlegplatform dat door het ANB voor elke speciale beschermingszone of –zones wordt georganiseerd. De goedkeuring van het managementplan gebeurt door de Vlaamse regering na formeel advies van de Gewestelijke Overleginstantie.

Gezien de technische en maatschappelijke complexiteit van de opdracht tot het realiseren van de taakstellingen; is vastgelegd dat per planperiode verschillende fasen kunnen worden onderscheiden. De startversie (managementplan 1.0) beschrijft de taakstelling voor deze planperiode voor de speciale beschermingszone. Bij de start/het einde van elke fase wordt een geactualiseerde en aangevulde versie van het managementplan vastgesteld. Voor het afronden van elke fase wordt een generieke timing op Vlaams niveau opgelegd voor alle SBZ:

- MP 1.0 met een beschrijving van de taakstelling voor deze planperiode in elke SBZ (2014).
- MP 1.1 met een beschrijving van de stand van zaken, geplande acties en gekende (prioritaire) acties (2015).
- MP 1.2 met een beschrijving van de actuele stand van zaken, bijkomende geplande acties en uitgewerkte prioritaire acties (2017).
- MP 1.3 met een beschrijving van de actuele stand van zaken, bijkomende geplande acties, een stand van zaken van de prioritaire acties met, indien nodig, een beschrijving van de verplichtende maatregelen (2017).

Inhoud managementplan

De inhoud van het managementplan is wettelijk vastgelegd in artikel 6 van het Instandhoudingsbesluit van 20 juni 2014. De inhoudstafel van voorliggend document volgt de daarin voorgeschreven samenstelling.

Statuut van voorliggend Managementplan 1.0

Dit managementplan 1.0 is gebaseerd op het Besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszone ‘BE2200030 Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode’ en tot definitieve vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszone ‘BE2220313 Houthalen-Helchteren, Meeuwen-Gruitrode en Peer’ van de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten van 23/04/2014 (hierna: het S-IHD-besluit).

Dit managementplan 1.0 werd niet formeel vastgelegd en is een informatief document. Overeenkomstig de afspraak op de vergadering van de Vlaamse Overleggroep (dit is de voorloper van de Gewestelijke Overleginstantie) van 09/07/14 is het te beschouwen als een basis- of startversie van de managementplannen met indicatieve opgave van de taakstelling per SBZ en per deelgebied. Nog niet alle elementen van een managementplan, zoals beschreven in het Instandhoudingsbesluit van 20 juni 2014, zijn ingevuld. Bij elk hoofdstuk is aangegeven of, dan wel in welke mate, dit ingevuld werd in deze planversie.

2. Taakstelling

Het gebiedsgericht kader voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen is door de Vlaamse regering vastgesteld op 23/04/2014 . Per SBZ zijn de specifieke doelstellingen en de prioritaire inspanningen vastgelegd. In paragraaf 2.1 worden de vastgelegde doelstellingen weergegeven. Per landschapstype zijn het doel en de bijbehorende habitats en soorten opgenomen. Per soort en habitat zijn ook het gebiedsgericht kwantiteitsdoel (populaties of oppervlakten) en kwaliteitsdoel beschreven. In paragraaf 2.2 zijn de inspanningen die noodzakelijk zijn voor het bereiken van de verschillende doelstellingen opgenomen. De laatste paragraaf (2.3) bevat de lijst van gebiedsgerichte aandachtspunten voor de uitvoering die naar boven zijn gekomen tijdens het overleg over de doelstellingen.

2.1 Doelstellingen voor de speciale beschermingszone

Legende	
Symbool	Omschrijving
+	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit
=/+	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit met lokale uitbreidingsmogelijkheid
=(-)	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit met lokale inkrimpingsmogelijkheid

In onderstaande tabel met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied worden doelstellingen voor enerzijds het gedeelte dat habitatrichtlijngebied is en anderzijds het gedeelte dat 'zuiver vogelrichtlijngebied' (lees enkel vogelrichtlijngebied maar geen habitatrichtlijngebied) is, niet onderscheiden, maar geïntegreerd. Aan de drie criteria die tegelijk vervuld dienen te zijn om deze doelen voor beide ruimtelijk afgebakende gebieden van elkaar te onderscheiden, werd immers niet voldaan. De drie criteria zijn:

- het zuiver vogelrichtlijngebied handelt over een relevante oppervlakte;
- het betreft in dit gebied relevante doelstellingen en;
- de doelstellingen die in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied is, gerealiseerd dienen te worden, zijn (reeds in dit stadium) bekend.

Het richtlijngebied heeft een totale oppervlakte van 4165 ha, waarvan circa de helft bestaat uit het militair domein ‘schietveld van Houthalen-Helchteren’ met uitgestrekte heide en boscomplexen. Vanuit dit groot natuurcomplex ontspringen beekvalleien, de Abeek, de Laambeek en de Mangelbeek. Ten oosten van het militair domein is de grootste Vlaamse duinengordel aanwezig met enkele waardevolle vennen die actueel grotendeels onder bos is gelegen. Door de uitgestrekte oppervlakte bossen en heide, die overgaan naar aangrenzende beekvalleien met laagveen, natte schraalgraslanden en valleibossen, is het een Vlaams kerngebied voor bedreigde habitats en soorten van voedselarme biotopen.

De SBZ is op Vlaams essentieel tot zeer belangrijk voor een reeks van soorten en habitattypes waaronder:

- Landduinen, vennen en heide: habitattypen 2310 psammofiele heide, 2330 open vegetaties op landduinen, 4010 vochtige heide, 4030 droge heide en 7150 slenkvegetaties, nachtzwaluw, boomleeuwerik, gladde slang, heikikker
- Soorten van overgangen van grote heidegebieden naar extensief landbouwgebied; grauwe kiekendief, knoflookpad
- Beken: habitat 3260 en beekprik
- Vennen en laagveen (habitat 3160 Dystrofe vennen, 7140 laagveen, rugstreeppad, gevlekte witsnuitlibel, poelkikker)
- Schrale graslanden: heischrale graslanden (habitat 6230
- Loofbossen: habitatype 9190 oud zuurminnend eikenbos, habitatype 91EO oligotrofe en mesotrofe alluviale broekbossen, wespindief, zwarte specht

Het behoud en versterken van deze habitats vormt een belangrijke doelstelling. Daarnaast moet het gebied ook functioneren als brongebied voor flora en fauna van heide, laagveen en schrale graslanden om op Vlaams niveau tot duurzame populaties te komen (nachtzwaluw, boomleeuwerik, heikikker, rugstreeppad, gladde slang en habitattypische soorten gentiaanblauwtje, maanwaterjuffer, heivlinder, kommavlinder).

Om deze natuurwaarden te versterken, wordt nagegaan wat het meest nodig is: een kwaliteitsverbetering van de habitat, verbinding naar andere gebieden of vergroten van de habitats?

Grootte
Actueel zijn er ongeveer 1400 ha heide, vennen en landduinen aanwezig, waarvan veruit het grootste deel op het militair domein. Dit is op Vlaams niveau één van de grootste heideterreinen en voldoet qua oppervlakte voor de meest kenmerkende heidesoorten zoals nachtzwaluw, boomleeuwerik, gladde slang, heikikker, rugstreeppad. Voor de meest kritische broedvogels van grootschalige heidegebieden zoals velduil, grauwe kiekendief, korhoen is de oppervlakte echter een beperkende factor in combinatie met het verloren gaan van geschikte foerageergebieden in de omliggende landbouwgronden. De grote open ruimten wordt in het oosten bovendien onderbroken door uitgestrekte naaldbossen waarin geïsoleerde, maar zeer waardevolle landduinen en vennen gelegen zijn. Ook de beekvalleien die ontspringen op het militair domein zijn grotendeels verboost. In combinatie met het aangrenzende Kamp van Beverlo biedt dit gebied op Vlaams niveau unieke mogelijkheden om voldoende grote en onverstoorde broedgebieden voor deze ruimte-eisende soorten te herstellen. Daarnaast heeft deze SBZ door zijn centrale ligging een bijzondere functie in de uitwisseling van typische heidesoorten tussen ‘Teut en Tenhaagdoornheide’, Opglabbekerzavel, het Nationaal park Hoge kempen en het Kamp van Beverlo. Hiervoor moet vooral ingezet worden een versterking van deze heidehabitats, het herstel van overgangen tussen een grootschalig open

heidelandschap naar open beekvalleien en landbouwgebieden met daarin schrale graslanden en kruidenrijke akkers, een herstel van de duinengordel en het vennencomplex in het oosten van het SBZ en het functioneel verbinden van deze gebieden met het militair domein door het omvormen van bosbarrières en zonevreemde intensieve landbouwgronden. Een toename van heide, vennen en landduinen betreft ongeveer 443 ha.

Voor de overige habitattypes zijn in principe voldoende grote oppervlaktes aanwezig, behalve voor het eiken-berkenbos. Actueel komt het habitat slechts versnipperd binnen de grote naaldhoutcomplexen voor. Naast een omvormingsdoelstelling is een effectieve uitbreiding van richtwaarde 33 ha voorzien op de zonevreemde landbouwgronden die gelegen zijn binnen het vennencomplex Turfven en Ruiterskuilen. Met een minimale uitbreiding kan hiermee een grote kwaliteitsverbetering in de omgeving gerealiseerd worden van bos-, ven- en heidehabitats.

Kwaliteit

De kwaliteit van de meeste habitats is actueel onvoldoende. In combinatie met de vaak versnipperde ligging is een belangrijk deel van de oppervlakte actueel niet geschikt als leefgebied voor de meest kwetsbare fauna en flora van heide, schrale graslanden en laagveen. Een treffend voorbeeld hiervan is het gentiaanblauwtje, de topindicator van een goed ontwikkelde natte heide, die ondanks de grote oppervlakte natte heide enkel nog voorkomt in een smalle rand op Sonnisheide.

Bij de habitats van heide, vennen en landduinen zijn de belangrijkste knelpunten vergrassing, verbossing en het ontbreken van typische plantensoorten in de oevers van vennen en een laag aandeel van pioniersvegetaties op landduinen. Via herstel van de hydrologie enerzijds en gericht natuurbeheer anderzijds moet de kwaliteit van deze habitats sterk verbeteren en kunnen lokaal te kleine open habitats uitgebreid worden. Een vergroting van het open heidelandschap moet eveneens zorgen voor een kwaliteitsverbetering door minder snelle verbossing, een betere winddynamiek en verhoogde grondwaterinfiltratie. Dit is positief voor pioniersvegetaties van landduinen en vennen, en voor een verhoogde grondwatervoeding naar kwelzones met laagveen en alluviale broekbossen.

In de beekvallei van de Mangelbeek streeft men naar een herstel van samenhangende laagveenkernen. Herstel van laagveen vergt aaneengesloten beekdalen met een natuurlijke waterhuishouding en geen invloed van nutriënten. Concreet streeft men hiervoor naar complexen van kleine zeggevegetaties, dottergraslanden en moerasspirearuigten, die plaatselijk overgaan naar schrale graslanden op de valleiflanken en in mozaïek gelegen zijn met oligo- tot mesotrofe elzenbroekbossen.

De valleibossen ontstonden spontaan door verbossing van beekdalhooilanden en hebben door hun relatief jonge leeftijd doorgaans nog een zwak ontwikkelde structuur. Op het niveau van de SBZ streeft men globaal naar een toename van de actuele oppervlakte tot circa 115 ha valleibos.

De bossen op de hogere plateaus bestaan grotendeels uit dennenaanplanten, met een laag aandeel inheems loofhout, een zwak ontwikkelde structuur en te weinig dood hout. Daarnaast is er het oude boscomplex van Masy wat uit een groot aandeel exoten bestaat (maar wel met een ecologische waarde gezien de leeftijd van de bestanden). Loofboshabitats van eikenberkenbos en zuur beukenbos liggen erg versnipperd en bereiken nergens een oppervlakte die voldoet aan het MSA. Het richtlijngebied heeft door de grote oppervlakte voedselarme, ongestoorde podzolgrond op Vlaams niveau belangrijke potenties voor uitbreiding van eikenberkenbossen. Er wordt maximaal ingezet op omvorming van naaldhout naar inheems loofbos en een sterke verbetering van de habitatkwaliteit, onder meer voor habitattypische soort kleine ijsvogelvinder. Plaatselijk, waar landbouwgrond temidden van voedselarme habitats (heischraal grasland, landduinen, dystrofe vennen en eiken-berkenbos is gelegen, wordt een effectieve uitbreiding met richtwaarde 33 ha tot doel gesteld met een algemene kwaliteitsverbetering van de omliggende voedselarme habitattypes (zowel bos als open habitats) als resultaat. Hierdoor zal de oppervlakte droog loofboshabitat toenemen van circa 76 ha naar een einddoel van 396 ha.

Als leefgebied van tal van habitat- en vogelrichtlijnsoorten zoals onder andere grauwe kiekendief, velduil, blauwe kiekendief, wespandief, blauwborst, knoflookpad, de vleermuizen en habitattypische soorten als watersnip, wulp, geelgors, roodborsttapuit, kommavinder, heivinder, hooibeestje en vele anderen dient de actuele oppervlakte regionaal belangrijke biotopen (rbbhc, rbbhf, rbbmc, rbbmr, rbbms) en soortenrijke graslanden (ha, hj, hr, hp*) in de SBZ minimaal behouden te blijven. In totaal bedraagt dit respectievelijk een oppervlakte van 20 en 73 ha. Een kwaliteitsverbetering door aangepast beheer en/of extensivering is aangewezen.

Verbindingen

Naast het habitattherstel op het militair domein enerzijds en in de oostelijke duinengordel en het vennencomplex Turfven en Ruiterskuilen anderzijds is de realisatie van een verbinding tussen deze twee kerngebieden noodzakelijk om uitwisseling van habitat- en habitattypische soorten mogelijk te maken. Daarnaast zal een uitbreiding van het heidelandschap in het zuiden van het Schietveld sterk bijdragen aan het herstellen van de verbinding met Tenhaagdoornheide, de plas van Kelchterhoef en Opglabekerzavel wat een belangrijke bijdrage betekent aan het behalen van de gewestelijke IHD van knoflookpad en gladde slang. De vallei van de Mangelbeek vormt een belangrijke natuurlijke verbinding tussen het richtlijngebied en de omliggende natuurgebieden. Herstel van habitats en verbetering van de kwaliteit van extensieve graslanden en moerasachtige vegetaties en de beekhabitats zal bijdragen aan verbetering van de uitwisselingsmogelijkheden. Daarnaast kunnen hier ook kleinere ontsnipperingsmaatregelen noodzakelijk zijn op wegen die de valleien doorkruisen.

Landschap: Heide, vennen en bossen op en rond het Schietveld en de duinengordel

Dit landschap heeft een oppervlakte van 3806 hectare en omvat de grote heidecomplex van het Schietveld en de bovenlopen van de Abeek en de Laambeek die er ontspringen. Aansluitend bij dit landschap zijn opgenomen het vennencomplex van Turfven en Ruiterskuilen, Ophovenderheide en Ophoverderbos en de Oudsberg. Daarnaast omvat dit landschap de omliggende landbouwgronden op het militair domein en in het noorden van het gebied. Centraal in dit landschap staat het militair domein ‘het Schietveld’. Aangezien het leger uitgestrekte, open oefenterreinen nodig heeft, bleef het oorspronkelijk heidelandschap en geomorfologisch gezien, het vrijwel intact Kempens plateau met bovenstroomse beekdalen, behouden.Deze intacte, landschappelijke positionering is in, zowel het Vlaamse als Nederlandse landschap, steeds zeldzamer geworden. Typerend is het groot infiltratiegebied met heide, vennen en stuifzanden. Op meerdere plaatsen werd naaldbout aangeplant en sinds 1950 treedt verbossing op. Sinds 1999 wordt het natuur- en bosbeheer uitgevoerd in samenspraak tussen de lokale, militaire overheid en het Agentschap voor Natuur en Bos. Recent werden op grote schaal herstelwerkzaamheden uitgevoerd door het Life-project DANAH. Deze werden mee opgenomen bij de actuele toestand. Een goedgekeurde, geïntegreerde visie en beheerplan vormen de basis voor de doelen voor het Schietveld. Ten oosten van het militair domein is een zeer uitgestrekte duinengordel aanwezig die actueel echter voor het merendeel bebost of verbost is.

In het “Landschap van heide, vennen en bossen op en rond het Schietveld en de duinengordel” komen volgende habitattypen en soorten voor, waarvoor de SBZ op Vlaams niveau essentieel tot zeer belangrijk is:

- Landduinhabitats: 2310 en 2330
- Overgangen van droge naar natte heide: 4030, 4010, 7140, 7150
- Halfnatuurlijke graslanden: 6230
- Waterhabitats in de voedselarme sfeer: 3130, 3160
- Amfibieën zoals rugstreeppad, heikikker, knoflookpad, poelkikker
- Reptiel zoals gladde slang
- Ongewervelden zoals gevlekte witsnuitlibel
- Broedvogels: boomleeuwerik, nachtzwaluw, grauwe klauwier, grauwe kiekendief, wespendif, zwarte specht
- Loofbossen: eikenberkenbos (9190) en elzenbroekbos (91E0)

Binnen dit landschap staat de uitbreiding, de kwaliteitsverbetering en het duurzaam beheren van heidehabitats en habitattypische soorten voorop. Dit gebied is één van de grootste heidekernen van Vlaanderen. Er zijn van verschillende habitatrictlijnsoorten (nachtzwaluw, boomleeuwerik, rugstreeppad) en habitattypische soorten als heivlinder leefbare populaties aanwezig. Anderzijds zijn er veel soorten in een kritieke toestand omdat er onvoldoende geschikt leefgebied is voor een duurzame populatie. Het gebied moet in de toekomst kunnen fungeren als Vlaams brongebied voor kritische soorten van heiden en vennen: dit vergt een sterke verbetering van de kwaliteit van landduinen, heiden en vennen en een uitbreiding van heidehabitats. Op die manier kan opnieuw één samenhangend leefgebied ontstaan van waaruit deze soorten omliggende SBZ gebieden kunnen koloniseren.

We kunnen er twee type natuurclusters onderscheiden: natuurcluster van het heidecomplex en natuurcluster van de grote boshabitatkernen.

- **Natuurcluster van het heidecomplex:**
Actueel komt meer dan 1380 ha psammofiele en droge heide, vochtige en venige heide voor, hoofdzakelijk op militair domein. Naast kwaliteitsverbetering is uitbreiding voorzien van landduin- en heidehabitats om een groot heidecomplex te bekomen waar duurzame populaties van nachtzwaluw, boomleeuwerik, gladde slang, heikikker, rugstreeppad en habitattypische soorten zoals gentiaanblauwtje, zadelsprinkhaan kunnen ontwikkelen of behouden blijven en kansen geboden worden aan ruimtebehoevende soorten zoals grauwe kiekendief, velduil en korhoen. Actuele kleinere landduinvegetaties en psammofiele heide in de omgeving van de Oudsberg worden vergroot, net als de droge en natte heide rondom de aanwezige vennen zodat hier opnieuw voldoende oppervlakte in een goede kwaliteit aanwezig is voor doelsoorten als gladde slang, heikikker en habitattypische soorten zoals maanwaterjuffer, kommavlinder, heivlinder e.v.a. Essentieel is het verstevigen van het ecologisch netwerk doorheen deze duinengordel en het functioneel verbinden via corridors en/of stapstenen met het militair domein. In functie van de vorming van een meta-populatie heikikker, rugstreeppad, gladde slang, knoflookpad en habitattypische soorten heivlinder, kommavlinder, zadelsprinkhaan is het versterken van de verbindende functie met de plas van Kelchterhoef, Tenhaagdoornheide en Opglabekerzavel essentieel. Typerend zijn de verschillende type vennen in het heidelandschap. Naast kwaliteitsherstel, is een hydrologisch herstel van de intrekgebieden een belangrijke herstelopgave voor deze vennen en de andere watergebonden habitattypes (4010, 6230-hmo, 7140, 7150). Het heidecomplex op het militair domein is omzoomd met intensieve landbouwgebieden. Het voorzien van een bufferzone is noodzakelijk om opnieuw een goede kwaliteit te bereiken van de beoogde heide- en venhabitattypes in het complex. Over de volledige noordzijde van het Schietveld dient een buffer voorzien te worden om inwaaïing en/of instroming van nutriënten of bestrijdingsmiddelen te voorkomen. Ecohydrologische inzichten moeten uitwijzen welke hydrologische maatregelen dienen genomen te worden in deze zone om verdroging tegen te gaan en een gunstige ontwikkeling van de natte habitats mogelijk te maken.
- **Natuurcluster van de grote boshabitatkernen:**
De ontwikkeling van een aantal grote boskernen, die een leefbare populatie bevatten van de grotere oppervlaktebehoevende faunasoorten, is een belangrijk streefdoel om een goede staat van instandhouding te bereiken binnen deze SBZ voor de boshabitats. Typerend voor dit landschap is, gezien de abiotische omstandigheden, het zuurminnende eiken-berkenbos. Slechts enkele goed ontwikkelde voorbeelden (76 ha) zijn terug te vinden. Het SBZ is op Vlaams niveau zeer belangrijk voor realisatie van grote samenhangende kernen van eiken-berkenbos. Grote aaneengesloten kernen bos zijn gelegen in de zuidoosthoek van het militair domein (Masy) en verder oostelijk, waar nog een aantal oude bossites voorkomen (eikenbos en naaldbos op ferraribossites) (Ophoverderbos en omgeving). De bossen vormen actueel het leefgebied van habitattypische soorten als bonte vliegenvanger, gekraagde roodstaart, fluiter en daarnaast zijn ze van belang voor vogelrichtlijnsoorten als zwarte specht, middelste bonte specht en wespendif, maar in een ijle matrix rond heide en landduinen ook voor nachtzwaluw en gladde slang. Omvorming van bestaande niet habitatwaardige bossen is voorzien.

Aansluitend met deze twee grote natuurclusters vinden we soortenrijke graslanden (ha, hp*,hr, hj) en 6 ha regionaal belangrijke biotopen zoals rbb_ms, rbb_hc, rbb_hf die aanvullend een grootte waarde hebben als leefgebied van onder andere de vleermuizen, grauwe kiekendief, knoflookpad, grauwe klauwier en tal van habitattypische heidesoorten die komen foerageren op deze graslanden zoals wulp, kommavlinder, hooibeestje en vele anderen. Minimaal een behoud van de oppervlakte en een kwaliteitsverbetering tot bloemrijke graslanden met een hoger voedselaanbod is noodzakelijk. Daarnaast is tevens het behoud van minimum 2.5 ha wilgenstruwelen (rbbsf, rbbsm, rbbso) noodzakelijk. Deze hebben onder andere een belangrijke functie als nectarbron in het vroege voorjaar voor tal van ongewervelden (solitaire bijen, zweefvliegen, vlinders etc.) en als deel van het leefgebied van onder andere de vogelrichtlijnsoort blauwborst.

Habitats - Heide, vennen en bossen op en rond het Schietveld en de duinengordel

Habitat		Oppervlakte doelstelling	Kwaliteits doelstelling
2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten en 4030 - Droge Europese heide	Doel	+	+
	Omschrijving	Toename van de actuele oppervlakte van 921 ha tot 1161 ha, met richtwaarde voor effectieve uitbreiding 45 ha op landbouwconcessies in het zuiden en oosten van het militaire Schietterrein.	Goed ontwikkelde heidevegetaties met: - Een goede structuurvariatie van de habitat met op de psammofiele heiden een voldoende aanbod van de verschillende successiestadia; - Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 10%) in de habitat. Het terugdringen van boomopslag is een belangrijke kwaliteitsopgave, voornamelijk op de spontaan verboste of beboste psammofiele heide op de oostelijke duinengordel; - Min 10% naakte,omgewoelde bodem, om mineraalrijkere situaties te bekomen en min 40% bloemrijke situaties op de droge heide die ontwikkeld vanuit de landbouwgronden in het oosten en het zuiden van het Schietveld in functie van soorten als knoflookpad, kommavlinder e.a.; - Niet verstoorde zones in broedseizoen (i.f.v. nachtzwaluw, boomleeuwerik, grauwe kiekendief...).
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen, subtype 2330_bu - buntgrasverbond en 2330_dw - dwerghaververbond	Doel	+	+
	Omschrijving	Toename van de actuele oppervlakte van 52 ha tot 115 ha, waarvan 10 ha omvorming vanuit naaldbout (realisatie gebiedsvisie VNR ‘de Oudsberg’) en 53 ha omvorming vanuit naaldbout in de oostelijke duinengordel.	Goed ontwikkelde landduincomplexen met: - een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetaties afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van struikheide; - beperkte boomopslag (<10%); - voorzien van niet verstoorde zones tijdens broedseizoen voor nachtzwaluw en boomleeuwerik; - ingebod in open of halfopen landschap voor een maximale windwerking; - behoud oude hakhoutstoven van zomer- en winterik.
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoetes-Nanojunctea, subtype 3130_aom oligotrofe tot mesotrofe vijvers en vennen met pioniersgemeenschappen op de kale oever of in de ondiepe	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 5 ha. Behoud actuele oppervlakte. Toename door omvorming in de kerngebieden schietveld-Sonnisheide en Monnikwyer-Den Damp met 10 ha. Einddoel: 15 ha.	Goed ontwikkeld oligotroof tot mesotroof ven met: - grotendeels vrij van slib en sediment; - helder, zeer zwak tot matig gebufferd en min of meer nutriëntenarm water met een lage stikstof- en fosforconcentratie en een matig zure tot circumneutrale pH; - natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater; - voldoende open landschap, waar windwerking mogelijk is; - buffering tegen externe invloeden; - herstel tot gewenst trofieniveau.
3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 15.5 ha. Behoud actuele oppervlakte Toename door omvorming in de kerngebieden schietveld-Sonnisheide, Monnikwyer-Den Damp, en Ophovenerbos-Ruiterskuilen met 40 ha. Einddoel: 56 ha.	Goed ontwikkeld dystroof ven in open heidelandschap met: - geschikte waterhuishouding; - zuur tot zeer zwak gebufferd, oligotroof water met beperkingen qua totaalfosfor, conductiviteit en totaal stikstof helder, door humuszuren bruinegekleurd water; - permanent waterhoudende vennen, die hoogstens kortstondig droogvallen; 2-3 sleutelsoorten minstens frequent aanwezig.
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	Doel	+	+
	Omschrijving	Toename van de actuele oppervlakte van 252 ha tot 324 ha, waarvan richtwaarde 4 ha effectieve uitbreiding en 54ha omvorming	Goed ontwikkelde vochtige heide vegetaties: - aanwezigheid van lokaal frequente veenmoslaag en meer dan 1 veenmossoort ; - beperkte boomopslag (< 10%); - beperkte vergrassing met pijpenstrootje (< 30%); - natuurlijke hydrologie (GHG: 20 cm-mv en 0(5) cm +mv, GLG 60-70 cm –mv, amplitude < 50cm); - oligotroof grondwater, met lage conductiviteit en voldoende lage waardes voor NO3-N en Po4-P buffering tegen externe invloeden.

Habitat		Oppervlakte doelstelling	Kwaliteit doelstelling
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa), subtype 6230_hmo - Vochtige heischrale graslanden	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 2.27 ha Toename door effectieve uitbreiding van 5 ha aansluitend op de natte heide en de natte heischrale relictten op Sonnisheide. Einddoel: 7.27 ha.	Goed ontwikkeld vochtig heischraal grasland met: • beperkte strooisellaag, vervilting en verruigingsindicatoren; • bedekking van sleutelsoorten > 30%; • beperkte boomopslag (<10%); • buffering tegen externe invloeden.
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa), subtype 6230_hn - Droge heischrale graslanden	Doel	+	+
	Omschrijving	Toename van de actuele oppervlakte van 20 ha tot 27 ha, waarvan een deel omvorming vanuit grasland of verboste situaties.	Goed ontwikkeld droog heischraal grasland met: • korte vegetatie (< 25 cm) met een bedekking van > 30% van de sleutelsoorten en <5% verruiging; • buffering tegen externe invloeden; • zonbeschenen en weinig tot geen strooisellaag; • herstel bodems tot gewenst trofieniveau; • plaatselijk bocage landschap met zoomvegetaties, doornstruwelen i.f.v. leefgebied grauwe klauwier; • inbedding in matrix van soortenrijke graslanden en regionale belangrijke biotopen.
7140 - Overgangs- en trilveen, subtype 7140_oli - oligotroof en zuur overgangsveen	Doel	+	+
	Omschrijving	Toename van de actuele oppervlakte van 15 ha tot 18 ha, door omvorming van 3 ha vanuit verruigde, verboste situaties en het herstellen van de hydrologie.	Goed ontwikkeld zuur overgangsveen met: • aanwezigheid van hoogveenontwikkeling, met een veenmoslaag van > 50% en hoge bedekking van de sleutelsoorten; • beperkte boomopslag (< 10%); • beperkte vergrassing met pijpenstrootje (< 30%); • natuurlijke hydrologie met permanente grondwatertafel rond maaiveldniveau (GHG range 15 cm –mv / 0 cm +mv en GLG > 25 cm -mv, amplitude 25 cm); • oligotroof grondwater, met lage conductiviteit en voldoende lage waarden voor NO3-N en Po4-P beperkte strooisellaag met een bedekking van < 20%.
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion	Doel	=/+	+
	Omschrijving	Actueel: 2.58 ha. Behoud actuele oppervlakte in complex met habitatype 4010 + lichte toename van 2 ha na vernatting. Einddoel: 5 ha.	Goed ontwikkelde slenken in veengronden met: • verwevenheid binnen het heidelandschap met pionierstadia; • frequente aanwezigheid van meer dan 3 pioniersoorten ; • voldoende open plekken; • natuurlijke hydrologie (s’ winters boven maaiveld), die niet als plagplekken van natte heide te beschouwen zijn.
9120_9190 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion) en Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 57 ha. Behoud actuele oppervlakte + 295 ha met een richtwaarde van 33 ha bosuitbreiding. Einddoel: 353 ha.	Goed ontwikkelde zuurminnende eikenbossen met: • behoud oude bij voorkeur inheemse bomen (voor zwarte specht, vleermuizen); • voldoende structuurrijkdom; • < 10% invasieve exoten; • streven naar ijle bossen met voldoende open plekken (voor nachtzwaluw, boomleeuwerik, wespendif, etc.) in aansluiting bij en rond de heidecomplexen ; • creëren van mantel-zoomvegetaties met de overgangen naar het open heidelandschap.

Habitat		Oppervlakte doelstelling	Kwaliteit doelstelling
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), subtype 91E0_meso - mesotrofe elzenbroekbossen, 91E0_oli oligotrofe elzenbroekbossen	Doel	=	+
	Omschrijving	Actueel: 11.5 ha. Behoud van de actuele oppervlakte. Einddoel: 11.5 ha.	De ecologische bosfunctie primeert en alle beheeringrepen zijn gericht op de ontwikkeling en substantiële verbetering van dit habitatype: - gevarieerde bosstructuur met veel open plekken, voldoende dood hout en sleutelsoorten; - herstel van een voor dit habitatype gunstige waterhuishouding (kwantitatief en kwalitatief) zodat grote kernen van het oligotrofe subtype zich kunnen ontwikkelen; - ontwikkeling van structuurrijke bosranden.

Soorten - Heide, vennen en bossen op en rond het Schietveld en de duinengordel

Soort		Populatie doelstelling	Kwaliteit doelstelling
Blauwborst	Doel	+	+
	Omschrijving	Herstel van een populatie van min 28-35 bp.	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit: - moerassige vegetaties, rietlanden, laagveen-vegetaties met beperkte boomopslag of struweel; - natte heidevegetaties en vennen; - boorden van waterlopen met ruige vegetatie; - geen menselijke verstoring tijdens de broedperiode.
Blauwe kiekendief	Doel	=	+
	Omschrijving	2-5 als wintergast. Deze doelstelling vraagt geen extra leefgebied maar spoort samen met de doelen voor habitatypes van heide en laagveen.	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied (als wintergast) met grootschalig open heidelandschap met heide en vennen en voldoende voedselaanbod op aangrenzende landbouwgronden.
Boomleeuwerik	Doel	=/+	+
	Omschrijving	Behoud tot lichte stijging van de kernpopulaties. Deze doelstelling spoort samen met de oppervlakte doelstelling voor 4030, 2310, 2330 en behoeft géén extra leefgebied.	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied met: - open heide- en landduinenlandschap dat schaars begroeid is met bomen, overgangen naar soortenrijke graslanden en rbb; - beperken van recreatieve verstoring tijdens broedseizoen; - bosrandenbeheer voeren aan zones met buntgrasvegetaties.
Duinpieper	Doel		+
	Omschrijving	Geen concreet populatiedoel.	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied met: - warne droge zandige open heidegebieden; - behoud pioniersstadia van duinen met ijle begroeiing; - beperken van verstoring tijdens broedseizoen. Deze doelstelling spoort samen met herstel van landduinen – habitatypes 2310, 2330 en behoeft geen extra leefgebied.
Gevlekte witsnuitlibel	Doel	+	+
	Omschrijving	>10 adulte ex per jaar en voortplantingsbewijs, en dit op minimum 2 locaties, ter hoogte van het Laambeekven en in de bovenloop van de Abeek. Herstel leefgebied ter hoogte van het vennencomplex Turfven en Ruiterskuilen	Complex van geschikt water- en landhabitat in het heidelandschap. Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130, 7140 en de heikikker. Nadruk op overgangen tussen verlandingsveen en waterhabitats en dekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70%.

Soort		Populatiedoelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
<i>Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger</i>	<i>Doel</i>		+
	<i>Omschrijving</i>	Geen concreet populatiedoel	Gericht beheer van bossen volgens de Criteria voor Duurzaam Bosbeheer voor privé-boseigendommen en via de beheervisie waar ANB het beheer voert. Bijzondere aandacht dient gegeven aan oude bomen (toekomstbomen), open plekken en geleidelijke bosranden, en hun bereikbaarheid onderling in functie van deze soorten.
<i>Gladde slang</i>	<i>Doel</i>	+	+
	<i>Omschrijving</i>	Bronpopulatie van minimum 200 adulte dieren die zich uitstrekt over het volledige Schietveld en een satellietpopulatie van minimum 50 adulte dieren over het vennencomplex Turfven en Ruiterskuilen en de oostelijke duinengordel. Om de populatie- en kwaliteitsdoelstelling te bereiken is een extra oppervlakte leefgebied nodig van 65ha bestaande uit de habitattypes 2310/4030. Deze oppervlakte is verrekend in de uitbreidings- en omvormingsdoelstelling van de betreffende habitattypes. Verder spoort de doelstelling samen met herstel van het heidelandschap-habitattypes 2310, 2330, 4030, 4010, 6230, waarbij de ontwikkeling van een heidecorridor tussen het Schietveld, het complex Turfven en Ruiterskuilen en de Oudsberg is voorzien.	Aanwezigheid van open droge terreinen (heide, open bossen) met structuurrijke vegetatie en open plekken. Het functioneel verbinden van de leefgebieden van gladde slang in het Schietveld met deze van de oostelijke duinengordel en het verbeteren van de connectiviteit met de zuidelijk gelegen heideterreinen (Opglabekerzavel, Tenhaagdoornheide en de plas van kelchterhoef) door geschikt leefgebied te voorzien tot op de grens van de SBZ-H.
<i>Grauwe kiekendief</i>	<i>Doel</i>	+	+
	<i>Omschrijving</i>	Complex van 3 broedparen, in combinatie met het omliggende SBZ-V Militair domein en vallei van de Zwarte beek.	Goed ontwikkeld leefgebied, bestaande uit: • open landschap bestaande uit heide (4030, 4010), heischrale graslanden (6230_hn en 6230_hmo) omgeven door matrix van soortenrijke graslanden; • voldoende geschikte broedplaatsen en verbeteren van de voedselbeschikbaarheid; • behoud van oppervlakte historisch permanente graslanden en voeren verschrallingsbeheer; • aanleg van duo en trioranden in de omliggende landbouwgronden gelegen binnen SBZ-V in de zone ten noorden van het Schietveld; • beperken van verstoring tijdens het broedseizoen.
<i>Heikikker</i>	<i>Doel</i>	+	+
	<i>Omschrijving</i>	4 populaties van minimaal 200 roepende mannetjes op respectievelijk Sonnisheide, het centrale vennencomplex, de bovenloop van de Abeek en het vennencomplex Turfven en Ruiterskuilen. Deze doelstelling spoort samen met herstel van voedselarme vennen 3130, 3160 en vochtige/venige heide 4010, 7140_oli in het heidelandschap.	Complex van geschikt water- en landhabitat in het heidelandschap en verbinding van de verschillende populaties.
<i>Knoflookpad</i>	<i>Doel</i>	+	+
	<i>Omschrijving</i>	Versterking van de populatie, dat wil zeggen een toename van de actuele populatiegrootte tot een populatie van minimum 20 roepende mannetjes(binnen de SBZ) en aansluitend ontwikkelen van leefgebied op minimaal 5 voortplantingsplaatsen (binnen de SBZ).	Goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit: • qua landbiotoop de kwaliteit van de 2310 en 4030 verbeteren met de nadruk op creëren van open zandige plekken en het verbinden van deze heidetypes; • qua voortplantingsbiotoop: waterkwaliteit is belangrijk voor deze soort. Dit wordt gedekt middels de kwaliteitsvereisten voor oligo- tot mesotrofe wateren (habitatype 3130). Bijkomende eis is dat de plassen visvrij moeten zijn om predatie te voorkomen; • bijkomend voortplantingsbiotoop creëren onder de vorm van aanleg poelen in natte depressies in de directe omgeving van de huidige locatie; • functioneel verbinden van leefgebieden binnen de SBZ door corridors van landbiotoop of andere types bloemrijke en schrale graslanden of heiden.

Soort		Populatiedoelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
<i>Korhoen</i>	<i>Doel</i>		+
	<i>Omschrijving</i>	Geen concreet populatiedoel	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied met: - mozaïek van uitgestrekt heide- en veengebieden, met open berkenbossen, extensief beheerde hooilanden, aansluitend bij extensief beheerde akkers; - overgangen naar soortenrijke graslanden en rbb; - aanwezigheid van bosbes in de bossen; - bedekking van jonge opslag van bomen en struiken in de heidevegetatie met 30%; - afwisseling met sommige hoogopschietende delen van de heide; - beperken van verstoring tijdens broedseizoen. Deze doelstelling spoort samen met herstel van droge en vochtige heide, heischrale graslanden – habitattypes 4030, 4010, 6230_hmo, soortenrijke graslanden en rbb en behoeft geen extra leefgebied.
<i>Nachtzwaluw</i>	<i>Doel</i>	=/+	+
	<i>Omschrijving</i>	4 kernpopulaties van > 30 broedparen. Behoud tot lichte stijging van de kernpopulatie . Deze doelstelling spoort samen met de oppervlakte doelstelling voor 4030, 2310, 2330 en behoeft géén extra leefgebied.	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied met: - structuurrijke heidelandschap met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen bossen, soortenrijke graslanden en rbb; - zandige ruimten en onbegroeide plekken; - beperkt aandeel verspreide bomen; - beperken van recreatieve verstoring tijdens broedseizoen.
<i>Poelkikker</i>	<i>Doel</i>	=	+
	<i>Omschrijving</i>	5 populaties van minimaal 200 roepende mannetjes in complex van 3-5 permanente kleine plassen of één of meer grote plassen	De kwaliteitseisen worden grotendeels gedekt door deze van Heikikker. Voortplantingswateren dienen jaarrond water te houden.
<i>Rugstreepad</i>	<i>Doel</i>	+	+
	<i>Omschrijving</i>	3 populaties van >200 roepende man op telkens 5 voortplantingsplaatsen, gelegen in de bovenloop van de Abeek, het centrale vennencomplex/Sonnisheide en de omgeving van Kelchterhoef. Deze doelstelling spoort samen met herstel van het heidelandschap-habitattypes 2310, 2330, 3130 en 3160, 4030, 4010 en vereist geen extra leefgebied.	Complex van geschikt water- en landhabitat in het heidelandschap.
<i>Wespendief</i>	<i>Doel</i>	=/+	+
	<i>Omschrijving</i>	Minstens behoud van de actuele populaties (2bp).	Naast de doelstellingen voor de boshabitats en het toepassen van de CDB is een verbetering van het foerageergebied noodzakelijk door een behoud en kwaliteitsverbetering van extensieve graslanden.
<i>Zwarte specht, Middelste bonte specht</i>	<i>Doel</i>	=	+
	<i>Omschrijving</i>	Behoud van de actuele populaties. Deze doelstelling spoort samen met de oppervlakte doelstelling voor 9190, 9120, en behoeft géén extra leefgebied.	Bossen met voldoende variatie aan (loof)boomsoorten, voldoende oude bomen en open plekken. Deze doelstelling spoort samen met de doelstellingen voor de habitats 9190 en 9120.

Dit landschap heeft een oppervlakte van 359 hectare en strekt zich uit van het brongebied van de Mangelbeek tot stroomafwaarts in het gebied Schansbeemden.

Het beekdallandschap van de Mangelbeek is een laaglandbeekdalsysteem met overgangen van voedselarme infiltratiegebieden met bossen en heide naar natte beekdalgronden, die overgaan van zure, ongebufferde biotopen in de bovenloop naar meer gebufferde laagveensystemen in de middenloop.

In het “Landschap van het valleicomplex van de Mangelbeek” komen een reeks van soorten en habitattypes voor, waarvoor de SBZ op Vlaams essentieel tot zeer belangrijk is:

- laagveenhabitats (7410_meso):
- loofbossen: oligotrofe tot mesotrofe valleibossen (91E0) en bos op de hogere valleigronden (9120,9190)

Belangrijkste doelstelling is kwaliteitsverbetering door herstel van een hydrologisch intact beekdalsysteem. Een natuurlijk hydrologisch regime en beekwater van een goede waterkwaliteit zijn primordiaal. Kwaliteitsverbetering is niet alleen noodzakelijk voor habitatype 3260, maar ook voor de aan laagveen gebonden habitats en soorten en het prioritair habitat van valleibossen. Knelpunten als te diepe ligging van de beek en verdroging, versnelde afvoer vanuit het brongebied worden opgelost.

Deze SBZ is zeer belangrijk voor valleibossen en bossen op hogere valleigronden. Vanuit de GIHD is een sterke toename van deze habitats voorzien. Binnen deze SBZ kunnen aan aantal grotere, aaneengesloten voedselarme loofboskernen gerealiseerd worden. Daarom streeft men naar een sterk uitbreiding van deze loofboshabitats, vooral door omvorming van naaldbossen en verdere successie in de beekdalen. Hierbij is het wel essentieel om voldoende open plekken en randzones voor soorten van open habitats te voorzien, zodat de beekdalen ook hiervoor kunnen functioneren als corridor. De vallei van de Mangelbeek heeft immers ook een belangrijke verbindingfunctie aangezien ze aansluit bij de vallei van de Broekbeek (BE2200029) en de Laambroeken (BE2200031). In al deze aansluitende gebieden is tevens potentie tot ontwikkeling van gelijkaardige habitats en de habitattypische soorten die eraan gebonden zijn.

In functie van het leefgebied van habitattypische soorten als watersnip, moeras- en zompsprinkhaan, wekkertje, bosbeekjuffer, weidebeekjuffer, kleine ijsvogelvlinder e.v.a. is een kwaliteitsverbetering van de habitats noodzakelijk en dienen de habitats verweven te zijn met soortenrijke graslanden (ha, hp*,hr, hj) en regionaal belangrijke biotopen zoals rbb_ms, rbb_hc, rbb_hf. Minimaal een behoud van de oppervlakte en een kwaliteitsverbetering van deze soortenrijke graslanden en van de 14 ha regionaal belangrijke biotopen tot bloemrijke graslanden met een hoger voedselaanbod is noodzakelijk. Hiervan profiteert eveneens 1-2 bp porseleinhoen. Daarnaast is tevens het behoud van 24 ha wilgenstruwelen (rbbsf, rbbsm, rbbso) noodzakelijk. Deze hebben onder andere een belangrijke functie als nectarbron in het vroege voorjaar voor tal van ongewervelden en als deel van het leefgebied van onder andere grote vos en de vogelrichtlijnsoort blauwborst. Plaatselijk kan wilgenstruweel omgevormd worden in functie van de andere habitatdoelstellingen. Ter hoogte van op den Aenhof wordt 1 bp Roerdomp behouden. Dit vereist 20 ha extra leefgebied door omvorming.

Habitats - Valleicomplex van de Mangelbeek			
Habitat		Oppervlakte	doelstelling
3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitans</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 0 ha. Toename door omvorming van de actuele oppervlakte, zodat dit habitatype verspreid over de Mangelbeek voorkomt. Een kwantificatie van de oppervlakte is moeilijk (ongeveer 3 km). Einddoel: 3 km.	Dynamisch meanderend riviersysteem met: • natuurlijke beek- en oeverstructuur; • natuurlijke stromings- en waterpeildynamiek; • helder water met een hoge stroomdiversiteit, zonder invasieve soorten en met voldoende zonbeschenen delen; • voldoen aan de richtwaarden voor oppervlaktewaterkwaliteit ‘kleine Kempische beek’ (conform Besluit van de Vlaamse regering dd. 21 mei 2010 voor wat betreft de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren, waterbodems en grondwater); • voldoende brede bufferzones langsheen de waterloop.
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones, subtype 6430_hf - moerasspireaverbond (moerasspirearuigten)	Doel	=	+
	Omschrijving	Actueel: 20 ha. Behoud actuele oppervlakte. Einddoel: 20 ha	Bloemrijke, jaarlijks gemaaide graslanden in de beekvalleien die overgangen vormen naar dottergraslanden en/of kleine zeggenvegetaties.
7140 - Overgangs- en trilveen, subtype 7140_meso - mineraalarm circumneutraal overgangsveen kleine zeggenvegetaties	Doel	+	+
	Omschrijving	Toename van de actuele oppervlakte van 4.3 ha tot 5.3 ha, door omvorming vanuit verruigde, verboste situaties en het herstellen van de hydrologie.	Goed ontwikkelde laagveenvegetaties met: • natuurlijke hydrologie met grondwaterstanden schommelend rond het maaiveld; • minder dan 10% boom-of struikopslag in het habitat; • 5 sleutelsoorten met een bedekking van minstens 70%; • buffering tegen externe invloeden; • inbedding in matrix van regionale belangrijke biotopen rbbhc en rbbhf.
9120_9190 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Illici-Fagenion</i>) en Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten, subtype beekbegeleidend bos	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 19 ha. Toename door omvorming van 25 ha. Einddoel: 44 ha.	De ecologische bosfunctie primeert en alle beheeringrepen zijn gericht op de ontwikkeling en substantiële verbetering van dit habitatype via volgende verbeteropgaven: • terugdringen van naalddhout en verwijderen van exoten; • verhogen aandeel dood hout; • verbeteren van de horizontale en verticale structuur met bijzondere aandacht voor de bosranden aansluitend bij habitatype 7140_meso.
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), subtype 91E0_meso - mesotrofe elzenbroekbossen, 91E0_oli oligotrofe elzenbroekbossen	Doel	+	+
	Omschrijving	Actueel: 79 ha . Toename +15ha, met als richtwaarde voor bosuitbreiding 5 ha. Einddoel: 94 ha. De uitbreiding vindt bij voorkeur plaats in deelgebied 1 in de vallei van de Mangelbeek waar grote oppervlakte niet habitatwaardig bos actueel stukken habitat doorbreekt.	De ecologische bosfunctie primeert en alle beheeringrepen zijn gericht op de ontwikkeling en substantiële verbetering van dit habitatype: • gevarieerde bosstructuur met veel open plekken bestaande uit dottergraslanden, ruigten, kleine zeggevegetaties; • voldoende dood hout en sleutelsoorten; • herstel van een voor dit habitatype gunstige waterhuishouding (kwantitatief en kwalitatief) zodat grote kernen van het oligotrofe subtype en mesotroof subtype zich kunnen ontwikkelen; • ontwikkeling van structuurrijke bosranden; • buffering tegen externe invloeden.

Soorten - Valleicomplex van de Mangelbeek			
Soort		Populatiedoelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
<i>Ijsvogel</i>	<i>Doel</i>	=	+
	<i>Omschrijving</i>	Jaarlijkse broedvogel met 4-6 broedparen	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit: • natuurlijke oevers met plaatselijk steile bij voorkeur zandige wanden; • voldoende helder water; • groot aanbod aan kleine vissen; • geschikte foerageergebieden met visrijke waterhabitats.
<i>Porseleinhoen</i>	<i>Doel</i>	+	+
	<i>Omschrijving</i>	Jaarlijkse broedvogel met 1-2 broedparen. Dit vereist een oppervlakte leefgebied van 15-45 ha. De soort lift mee op de doelen van de habitats.	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit: • afwisseling van lage kruidachtige vegetatie en ruigten; • inbedding van 7140_meso en 6430 in matrix van rbb en soortenrijke graslanden; • stabiel grondwaterpeil rond maaiveldniveau met weinig fluctuaties (op zijn minst in de eerste helft van het broedseizoen op of boven maaiveld); • voldoende rust.
<i>Ruige/Gewone/Kleine dwergvleermuis, Rosse vleermuis</i>	<i>Doel</i>		+
	<i>Omschrijving</i>	Geen concreet populatiedoel	Waterplassen die voor vleermuizen bereikbaar zijn vanuit de bosgebieden. Bosgebieden met een goede horizontale en verticale structuur. Bijzondere aandacht dient gegeven aan open plekken en geleidelijke bosranden, vooral nabij deze open waterpartijen en hun bereikbaarheid hiernaartoe.

2.2 Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

In samenhang met de hoger beschreven doelstellingen zijn door de Vlaamse regering per gebied een aantal prioritaire inspanningen vastgelegd. Dit is een globale omschrijving van de acties die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de doelstellingen. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste inspanningen/acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen. De concretisering van deze prioritaire inspanningen in verschillende acties is een belangrijk onderdeel van het implementatieproces. Voor het realiseren van de prioritaire inspanningen zijn vaak meerdere acties nodig. In paragraaf 4.1 (inspanningsmatrix) worden onder meer alle noodzakelijke acties die voortvloeien uit deze prioritaire inspanningen weergegeven.

	Inspanning	Omschrijving Inspanning
PI 1	Herstel geschikte standplaatsvereisten van vennen, natte en venige heide	De standplaatsvereisten van een groot aandeel van de vennen en voormalige natte en/of venige heide op het Schietveld zijn gewijzigd door het droogtrekken van het militaire domein en de omliggende landbouwgronden. Het dempen van ontwateringsgrachten, rekening houdende met de militaire operationaliteit, moet ertoe leiden dat de vele grondwatertafelafhankelijke habitats zich opnieuw kwalitatief kunnen herstellen en actueel bedreigde habitattypische soorten, zoals bv het gentiaanblauwtje en de watersnip, zich kunnen herstellen. Ecohydrologische inzichten moeten uitwijzen welke maatregelen dienen genomen te worden om deze inspanning te realiseren. Daarnaast dienen naaldbossen omgevormd te worden naar heide of loofbos (afhankelijk van de locatie) zodat de kweldruk naar de omliggende habitats opnieuw kan toenemen. Om deze essentiële prioriteit te realiseren zal samengewerkt moeten worden met de militaire overheid en de landbouwsector die actief is in de zones die onmiddellijk aan het militaire domein grenzen. Een grondwatermodellering van het militair domein met de mogelijke scenario's om tot herstel van de vochtige, venige heidevegetaties en venoevervegetaties te komen is in uitvoering. De studie wordt uitgevoerd door VUB in samenwerking met INBO in opdracht van ANB. De studie dient afgerond te zijn eind mei 2011. Er zal in overleg met de betrokken actoren uitgeklaard worden welke van de onderzochte scenario's uit de hydrologische studie het meest wenselijk is, rekening houdend met de socio-economische factoren in het gebied.
PI 2	Vergroten van heidelandschap in functie van habitats met een te kleine oppervlakte en doelsoorten	Actueel zijn tal van doelsoorten uit de SBZ verdwenen of staan ze op de rand van uitsterven. Door gerichte habitatuitbreidingen kunnen we deze soorten extra kansen bieden zodat de SBZ opnieuw als brongebied kan fungeren naar de omliggende kleinere SBZ. Deze habitatuitbreidingen kaderen grotendeels in de realisatie van de gebiedsvisie die is opgemaakt in samenwerking met de militaire overheid. Ten zuiden en oosten van het Schietveld dienen 155 ha landbouwgronden omgevormd te worden tot een bloemrijk heidelandschap. Dit zal opnieuw kansen bieden aan de knoflookpad die hier enkel nog voor komt op een aansluitend ven, het is noodzakelijk voor herstel van de natte voedselarme habitats in de bovenloop van de Laambeek en de Abeek, het zal een belangrijk aanvullend leefgebied zijn van de grauwe kiekendief, velduil, grauwe klauwier en tal van habitattypische heidesoorten die deze bloemrijkere habitats gebruiken zoals kommavlinder, heivlinder en tot slot zal het sterk de connectiviteit verbeteren met de SBZ die gelegen zijn ten zuiden van het Schietveld (Opglabbekerzavel en Tenhaagdoornheide). Op deze manier wordt binnen SBZ onder andere een invulling gegeven aan de noodzakelijke verbinding voor gladde slang (G-IHD) en tal van andere heidesoorten. Aansluitend op Sonnisheide willen we de laatste relictten heide en nat heischraal grasland vergroten door een oppervlaktetoenamen van 5ha nat heischraal grasland en 15ha natte heide. Op deze manier willen we enerzijds de oppervlakte nat heischraal grasland duurzaam herstellen en anderzijds voldoende kansen bieden aan de habitattypische "paraplu"-soort van de natte heide, het gentiaanblauwtje dat actueel, door de grootschalige droogtrekkingen, is teruggedrongen tot een smalle strook aan de rand van de SBZ.
PI 3	Buffering van voedselarme habitats	Het grote heidelandschap op het Schietveld is voor een groot deel omgeven door grootschalige intensief gebruikte landbouwgebieden. De inwaai en instroming van nutriënten en bestrijdingsmiddelen heeft een negatieve invloed op de habitats en soorten die gebonden zijn aan voedselarme standplaatsvereisten. De aanleg van een buffer in deze landbouwgebieden zal naast zijn bufferende functie, gezien de verwevenheid met de omliggende heide en boshabitats tevens de algemene kwaliteit van het heide en boslandschap ten goede komen, door enerzijds het voorkomen van de rechtstreekse uitspoeling en inwaai van nutriënten in de aangrenzende habitats, en anderzijds door het herstel van het leefgebied van vele habitattypische soorten, oppervlakte behoevende vogelrichtlijnsoorten als grauwe kiekendief, velduil en de vleermuizen. In het kader van buitengebiedregio Limburgse Kempen en Maasland werd het afbakeningsproces voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in 2008 goedgekeurd. In de visie is "Behoud en versterking van uitgesproken natuurwaarden in valleien van Zwarte beek, Bollisserbeek, Dommel" opgenomen. In het proces voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan "Landbouwgebieden en beekvalleien tussen Helchteren, Peer, Meeuwen en Bree" in de regio Limburgse Kempen en Maasland dient de buffering verder uitgewerkt te worden. Om deze essentiële prioriteit te realiseren zal samengewerkt moeten worden met de landbouwsector en de militaire overheid aangezien een grote oppervlakte van deze gronden op militair domein gelegen zijn.
PI 4	Robuust ecologisch netwerk doorheen de SBZ voor amfibieën- en reptielenpopulaties en soorten van het heidecomplex	Om duurzame populaties te bekomen van kritische habitatrichtlijnsoorten in heel de SBZ, zoals knoflookpad, heikikker en gladde slang is het belangrijk dat ze vrij kunnen migreren tussen geschikt habitat. De populatie van knoflookpad en de oostelijke populatie van gladde slang zijn bovendien zo klein dat op korte termijn de samenhang, niet alleen bewaard, maar grondig hersteld moet worden. Momenteel staan soorten als knoflookpad zelfs in hun laatste Vlaamse stronghold op de rand van het uitsterven. Op korte termijn moeten inspanningen genomen worden voor versterking van het leefgebied van de knoflookpad rond Kelchterhoef. Het herstellen en uitbreiden van land- en voortplantingsbiotoop is er cruciaal voor de knoflookpad, met rond de laatste stronghold aanleg van nieuwe voortplantingsbiotopen. Als kwaliteitsdoel voor de voortplantingsbiotopen is essentieel het tegengaan van eutrofiëring en het visvrij houden van de poelen. Het vergroten van het leefgebied van heikikker en gladde slang in de omgeving van het vennencomplex Turfven en Ruiterskuilen en het verbinden van deze populaties met de bronpopulaties op het militair domein moet deze soorten, en tal van andere habitattypische soorten (zoals bv maanwaterjuffer) de kans geven om duurzame populaties te vormen. Om dit te realiseren zal naar samenwerking met dienst wegen en verkeer, de gemeenten, private eigenaars en de provincie Limburg gezocht moeten worden.
PI 5	Uitbreiding en kwaliteitsverbetering van landduin- en heidevegetaties	De SBZ is voor Vlaanderen essentieel voor landduin- en heidehabitats, de grootste landduingordel van Vlaanderen is actueel echter grotendeels onder bos gelegen. Hierdoor zijn tal van habitattypische soorten actueel reeds uit het gebied verdwenen. Het herstellen van deze landduin- en heidevegetaties enerzijds en het versterken en zorgvuldig beheren van het grote heidecomplex op het Schietveld is een belangrijke doelstelling. Dit vergt een nauwgezette samenwerking tussen alle betrokken partijen en gebruikers (project Limburgse duinengordel) en de inzet van financiële middelen en mankracht voor uitvoering van het ecosysteembeheer van de heide (tegengaan vergrassing en verbossing, behoud successiestadia van de heide, ...). Het duurzaam beheren vergt samenwerking tussen ANB, militaire overheid, gemeenten en terreinbeherende verenigingen.

	Inspanning	Omschrijving Inspanning
PI 6	Herstel foerageergebied van de grauwe kiekendief	Naast de vergroting van het open heidelandschap dient tevens opnieuw een geschikt foerageergebied ontwikkeld te worden in de SBZ-V ten noorden van het militair domein. In deze zone kwamen tot voor kort grauwe- en blauwe kiekendieven jagen, overwinterden de korhoenders en groepen goudplevieren en was één van de grootste Limburgse populatie grutto's (kwetsbaar op lijst UICN) aanwezig. Het droogtrekken van het gebied, het nagenoeg verdwijnen van al de permanente graslanden en de omschakeling van extensief grasland en graanakkers naar maïs hebben geleid tot het verdwijnen van al deze soorten. Om te komen tot een geschikt leefgebied voor de grauwe kiekendief moeten de omliggende landbouwgronden, die gelegen zijn binnen SBZ-V, opnieuw kunnen fungeren als foerageergebied. Middelen hiervoor zijn de aanleg van gemengde grasstroken rond de aanwezige percelen en waar mogelijk het herstellen van de oppervlakte historisch permanent grasland. Deze maatregelen zullen niet alleen de grauwe kiekendief maar tevens de andere akker- en weidevogels die in dit voormalige kerngebied voorkwamen ten goede komen. Deze inspanning kan ten dele geïntegreerd worden met het herstellen van de hydrologie op het militair domein en de buffering op de overgang tussen het heidelandschap en het landbouwgebied. Het herstellen van het foerageergebied is de verantwoordelijkheid van de sector landbouw en de VLM. Het effectief terugkeren van de soort als broedvogel zal echter niet enkel afhangen van de maatregelen die binnen deze SBZ-V genomen worden. Het zal ook afhangen van de realisatie van de andere doelstellingen die binnen deze SBZ-H geformuleerd staan en de realisatie van de doelstellingen die voor de grauwe kiekendief in de G-IHD opgesomd staan voor heel Vlaanderen.
PI 7	Verder zetten samenwerking met de militaire overheid	Een aanzienlijke oppervlakte van de SBZ is eigendom van de federale overheid als militair domein. In het kader van de overeenkomst over de samenwerking tussen het Agentschap voor Natuur en Bos en het ministerie van Landsverdediging worden op terrein afspraken gemaakt over het natuurbeheer. Een geïntegreerd natuur- en bosbeheerplan is opgemaakt voor de zones onder protocol. Daarnaast worden afspraken gemaakt over de zones, waarbij het beheer zelf wordt uitgevoerd door de militaire overheid. In de periode 2004-2010 werden herstelmaatregelen van achterstallig beheer uitgevoerd (Life project DANAH). Het verder zetten en volhouden van de beheersinspanningen is noodzakelijk voor de goede staat van instandhouding van tal van essentiële habitats en soorten in het heidecomplex. Daarnaast dient de goedgekeurde visie nog verder gerealiseerd te worden. Ook de knelpunten zoals geformuleerd in het geïntegreerd beheerplan dienen verder aangepakt te worden.
PI 8	Ontwikkelen van een mozaïeklandschap in de beekvallei.	De Mangelbeekvallei is gekenmerkt door een afwisseling van open en gesloten landschap. Naast alluviaal bos wordt deze vallei actueel gekenmerkt door een aanzienlijke oppervlakte moerasspirearuigten, kleine zeggenvegetaties en regionaal belangrijke biotopen als dottergraslanden, rietland en grote zeggenvegetaties. Behoud en kwaliteitsverbetering van deze habitats en regionale belangrijke biotopen staat voorop. Het plaatselijk herstellen van de natuurlijke beekstructuur en opheffen van de verdrogende werking van de beek (door de te diepe ligging) op de omliggende habitats is samen met een herstelbeheer (door de recente verbossingen of verruigingen tegen te gaan) noodzakelijk om een belangrijke kwaliteitsverbetering te realiseren. Dit moet op termijn ook opnieuw kansen bieden voor tal van habitattypische soorten zoals bv watersnip. Het uitvoeren van aankoopbeleid binnen de perimeters van de terreinbeherende verenigingen en ANB draagt bij tot versterking van kleinschalige beekvalleien.
PI 9	Omvormen van naaldbossen en voorzien structuurrijke bosranden	Naaldbossen moeten door gericht beheer worden omgevormd naar loofbossen op droge zandgronden. Preferentieel op gronden die een verdrogende of verzurende impact kunnen hebben op open habitats of waar doelsoorten in de bosfeer aanwezig zijn. Daarnaast moet op overgangen naar heide of graslanden (preferentieel waar doelsoorten als nachtzwaluw, boomleeuwerik, gladde slang, wespendif) een structuurrijke overgang gerealiseerd worden. Structuurrijke bosranden en open plekken als onderdeel van het bos zijn van belang voor habitattypische soort kleine ijsvogelvlinder. Voor de bossen, beheerd door het ANB wordt er van uitgegaan dat op termijn minimaal 80% van de bosoppervlakte zal evolueren in de gewenste richting door de toepassing van de bestaande beheervisie van het ANB. In het “Landschap van heide, vennen en bossen op en rond het schietveld en de duinengordel” kan een aanzienlijke oppervlakte gerealiseerd worden; enerzijds conform het geïntegreerd natuur- en bosbeheerplan op het militair domein en anderzijds in de aangrenzende en omliggende bossen beheerd door, of in eigendom van ANB. In totaal betreft het een oppervlakte van 287 ha door omvorming en lokaal 33 ha bosuitbreiding. Voor de alluviale bossen wordt gestreefd naar een ecologisch beheer en een bijkomende omvorming van 10 ha en 5 ha bosuitbreiding in de vallei van de Mangelbeek. In de private bossen kan door toepassing van Criteria Duurzaam Bosbeheer de kwaliteit verbeteren. Via gebundelde aanpak van de bosgroepen kunnen beheerplannen opgemaakt worden.
PI 10	Exotenbestrijding uitvoeren.	Het uitvoeren van een exotenbestrijding in de boscomplexen moet opnieuw kansen bieden aan de typische soorten in de kruid- en struiklaag van de bossen. Het herstellen van de hydrologie in de beekvalleien moet een invasie van reuzenbalsemien voorkomen.
PI 11	Afstemming van recreatie op de ecologische waarden	Om de verstoringsgevoelige broedvogels van grootschalig open heideterreinen kansen te geven, zijn grote, onverstoorde terreinen noodzakelijk, wat al in belangrijke mate het geval is door de functie als militair domein. Toch zijn een aantal bijkomende inspanningen nodig. De illegale avondvluchten met parapentmotoren op het Schietveld en de omliggende terreinen hebben een sterk negatieve invloed op de avifauna in de SBZ-V en dienen in de toekomst vermeden te worden. Bijkomende recreatieve activiteiten zijn niet gewenst op het militair domein gezien zijn belang voor tal van verstoringsgevoelige soorten; een sturing via toegankelijkheidsreglementering en afstemming op ecologische waarden kan via het overleg op de lokale Natuur- en bosbeheercommissie (ANB en militaire overheid). Voor weekendverblijven die buiten de zones voor verblijfsrecreatie gelegen zijn moet een consequent uitdovingsbeleid gevolgd worden. Het project Limburgse duinengordel dient een goed evenwicht te vinden tussen de recreatieve ontwikkeling van het gebied en de natuurwaarden die in het gebied zullen ontwikkeld worden.

2.3 Gebiedsgerichte aandachtspunten voor de uitvoering

Tijdens het overleg over de instandhoudingsdoelstellingen is een aantal gebiedsgerichte aandachtspunten voor de uitvoering aangebracht door de deelnemers aan het voorafgaand overlegproces. In deze paragraaf worden deze meegegeven ter informatie. De lijst is niet limitatief noch bindend. Het is bovendien mogelijk dat deze lijst wijzigt tijdens het implementatieproces.

	Omschrijving aandachtspunten
1	Departement LV Het Beleidsdomein Landbouw en Visserij wenst erop te wijzen dat de realisatie van de bufferzone rond het militair domein in agrarisch gebied, een grote financiële inspanning van de Vlaamse overheid zal vergen. Deze bufferzone bevat immers een bedrijfszetel (melkveebedrijf) met huisblok. (Bron: S-IHD rapport)
2	Departement LV Het Beleidsdomein Landbouw en Visserij geeft aan dat moet gekeken worden welke van de bestudeerde scenario's uit de ecohydrologische studie, voor landbouw haalbaar zijn in overleg met de sector. Bij het nemen van concrete maatregelen in dit intensief landbouwgebied dient ook een socio-economische toets te gebeuren. Maatregelen ter realisatie van IHD dienen realistisch, haalbaar en betaalbaar te zijn en in overleg met landbouwsector te gebeuren. Indien een flankerend beleid voor landbouw nodig is, voor het realiseren van IHD, dient dit flankerend beleid in overleg met de sector te worden uitgewerkt en dienen hiervoor de nodige financiële middelen en de nodige geschikte instrumenten ingezet te worden. (Bron: S-IHD rapport)
3	Departement LV Het Beleidsdomein Landbouw en Visserij geeft aan dat indien er maatregelen voor grauwe kiekendief nodig zijn in agrarisch gebied, dit in overleg met de landbouwsector en op een vrijwillige basis dient te gebeuren. (Bron: S-IHD rapport)
4	Stad Peer De stad Peer is van mening dat landbouw mogelijk moet blijven in Siberië, gezien dit een landbouwgebied is van provinciaal belang. (Bron: S-IHD rapport)
5	Defensie / Stad Peer De stad peer is van mening dat bij de realisatie van de doelstellingen en het nemen van maatregelen in het landbouwgebied Siberië dit in overleg met de landbouwsector moet gebeuren (Bron: S-IHD rapport)
6	Defensie Defensie geeft aan dat bij de eventuele omvorming van akkerbouw naar habitat voor grauwe kiekendief, velduil, wulp en grutto de brandbuffer moet behouden blijven. (Bron: S-IHD rapport)
7	Sector economie De sector economie geeft aan dat de reservegebieden voor industriële uitbreiding niet gehypothekeerd mogen worden door de doelen. (Bron: S-IHD rapport)
8	Sector bos Ontbossing op duinen: nog niet zolang geleden werd de duinengordel bebost om de duinen te fixeren. Ingevolge de in gang zijnde ontbossing wordt nu een begin van afvlakking van de duinen vastgesteld. Ook werd de opmerking gemaakt dat er te weinig fijn zand zou zijn om de gewenste verstuiving te bekomen (mail J. Spaas 11 juni) (Bron: S-IHD rapport)
9	Sector jacht De sector jacht geeft aan dat bij de implementatie van de doelen prioritair de drainage op het militair domein dient aangepakt te worden. (Bron: S-IHD rapport)

	Omschrijving aandachtspunten
10	Sector jacht De sector jacht wil graag meewerken aan de realisatie van de doelen op voorwaarde dat zij het duurzaam wildbeheer mogen blijven doen zoals actueel het geval is. (Bron: S-IHD rapport)
11	Sector jacht De sector jacht wijst er op dat recreatie en toerisme worden aangetrokken naar Limburg. Dit gebied is één van de weinige SBZ waar nog weinig recreatie is omwille van het militair gebruik. De sector vraagt om dan ook niet onnodig recreatie aan te trekken en te zoneren naar niet kwetsbare gebieden. (Bron: S-IHD rapport)
12	Sector landbouw Verdere aanpassingen: opm. 4412, 4415, (Bron: S-IHD rapport)
13	Sector landbouw Aanpassing rapport: nuancering beschrijving mogelijke interacties met het gebruik van de SBZ (p. 11). (Bron: S-IHD rapport)
14	Sector landbouw Aanpassing rapport schrapping 'door omschakeling naar aangepast landgebruik'. (Bron: S-IHD rapport)
15	Sector landbouw Aanpassing rapport schrapping tabel: graag zicht op aanpassingen. (Bron: S-IHD rapport)
16	Agentschap voor Natuur en Bos ANB heeft toegezegd te verduidelijken wanneer er gesproken wordt over landbouwgronden in concessie bij militairen of landbouwgronden in AG: graag zicht op de aanpassingen. (Bron: S-IHD rapport)
17	Sector landbouw De sector landbouw duidt op de ondersteuning vanuit de provincie Limburg om dit gebied specifiek te behouden als een aangesloten landbouwgebied van provinciaal belang. (behoort tot onderbouwing DP 4422, 4416, 4424) (Bron: S-IHD rapport)
18	Sector landbouw De sector landbouw geeft aan dat er in het gebied potenties zitten tot samenwerking tussen landbouw en natuur. Dit moet gestoeld zijn op vrijwilligheid en respect van de verschillende sectoren voor elkaar. (Bron: S-IHD rapport)
19	Sector landbouw De sector landbouw wijst erop dat de lopende ecohydrologische studie meerdere scenario's onderzoekt. De effectieve uitvoering van deze studie dient in nauw overleg te gebeuren met de landbouwsector. Vanuit de landbouwsector willen we vragen om de mogelijkheid te onderzoeken van de aanleg en de inrichting van de buffer op het militair domein. Tot slot willen we er op wijzen dat de bufferzone van groot belang was om de heidebrand van 2011 te doen stoppen. (opm. 4401, 4407, 4413, 4433, 4399, 4402: is een DP en gn AP: zie punt 4 - reactie van ANB was dat de tekst m.b.t. de studie zou worden aangepast) (Bron: S-IHD rapport)
20	Sector landbouw De sector landbouw wijst erop dat een concessieovereenkomst een overeenkomst is tussen de militairen en de landbouwer. Het is aan de militairen om te oordelen of deze dient behouden te blijven. (Bron: S-IHD rapport)

	Omschrijving aandachtspunten
21	Sector landbouw De landbouwsector haalt aan dat om te vermijden dat (relicten van) habitattypes binnen SBZ verdwijnen of achteruitgaan er gemonitord moet worden wat het resultaat is van een buffer en ter dege onderzocht alvorens beperkingen op te leggen. Het afbakenen van eutrofiëringsbronnen is noodzakelijk om kostenefficiënte maatregelen ter remediëring te kunnen opstarten. (Bron: S-IHD rapport)
22	Sector landbouw De sector landbouw geeft aan dat de omvorming van akkerbouw tot bloemrijke graslanden, in de landbouwgronden, concreet tot gevolg heft dat deze economisch niet meer inpasbaar zijn voor de betrokken landbouwbedrijven. Het ontwikkelen van extensieve graslanden heeft dan ook een belangrijke impact op de economische rendabiliteit voor de landbouwbedrijven en bemoeilijkt het inzetten van het gras als voedsel voor het vee. Kwaliteitsverbetering door omvorming van akkerland naar bloemrijke graslanden kan moeilijk omschreven worden als 'omvorming'. (Bron: S-IHD rapport)
23	Sector landbouw De sector landbouw geeft aan dat volgens het rapport 13% van het weideareaal zou verdwenen zijn in de zones tussen de militaire domeinen Kamp van Beverlo en schietveld van Houthalen-Helchteren. We wijzen er op dat de zones niet gelegen zijn in het voorliggend SBZ-gebied. Ten noorden van het schietveld zijn landbouwgebieden herbevestigd en lopen momenteel de gesprekken i.v.m. het GRUP Peer-Bree. De keuze van teeltvrijheid dient hierbij gerespecteerd te worden. (Bron: S-IHD rapport)
24	Sector landbouw De sector landbouw geeft aan dat ze de atmosferische depositie verder wil terugdringen, gekaderd binnen een maximale bedrijfseconomische rendabiliteit en geeft aan dat om deze deposities effectief aan te pakken er gekeken moet worden naar sectoren waar de deposities nog steeds toenemen. (Bron: S-IHD rapport)
25	Sector landbouw De sector landbouw geeft aan dat volgens de verschillende acties van het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot het voorliggend gebied is gekozen voor het hernemen van verschillende agrarische gebieden. De landbouw vraagt dit mee in rekening te brengen van het definitief vastleggen van de doelstellingen en maatregelen als ook bij de uitvoering. (Bron: S-IHD rapport)

3 Openstaande taakstelling

De in dit hoofdstuk beschreven oppervlaktebalans op SBZ niveau werd als taakstelling vastgesteld in het S-IHD-besluit voor deze SBZ. Op basis hiervan is een indicatieve verdeling van de doeloppervlaktes over de verschillende deelgebieden gebeurd via een modelmatige berekening. In paragraaf 3.1 wordt per aangewezen habitattype in deze SBZ het overzicht gegeven van de totale oppervlakte doelen, de oppervlakte actueel habitat en het openstaand saldo aan te realiseren habitat (door omvorming vanuit bestaande andere natuur of door uitbreiding op plaatsen die nu niet ingenomen zijn door natuur). In de volgende managementplannen zal dit overzicht geactualiseerd worden met een stand van zaken en het openstaand saldo. Voor de soorten wordt geen oppervlaktebalans weergegeven. Gezien de complexe koppeling van de populatiedoelen aan habitats, regionaal belangrijke biotopen en andere vegetatietypes is het momenteel niet mogelijk om voor soorten een betekenisvolle openstaande taakstelling met oppervlaktebalans op te geven. In 3.2 wordt de taakstelling voor de soorten kort voorgesteld; voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen we naar Bijlage 2 bij het IHD-besluit. De geactualiseerde openstaande taakstelling wordt in een latere fase van de managementplannen weergegeven.

In hoofdstuk 6. Richtkaart wordt indicatief de actuele ligging van de habitats en de indicatieve verdeling van de doelen over de verschillende deelgebieden weergegeven. De verdeling van deze doelen over de verschillende deelgebieden maakt deel uit van het overleg met de betrokken actoren in het overlegplatform voor deze SBZ. De verdeling kan naar aanleiding daarvan in een volgende versie van het managementplan aangepast worden.

3.1 Habitats

Habitat code	Besluit Vlaamse regering		Openstaande taakstelling
	Opp. totaal doel (ha)	Opp. actueel (ha)	Opp. uitbreiding en omvorming (ha)
2310-4030	1161.00	921.00	240.00
2330	115.00	52.00	63.00
3130	15.00	5.00	10.00
3160	56.00	15.50	40.50
3260 (km*)	3.00	0.00	3.00
4010	324.00	252.00	72.00
6230	34.27	22.27	12.00
6430	20.00	20.00	0.00
7140	23.30	19.30	4.00
7150	5.00	2.58	2.42
9120_9190	397.00	76.00	321.00
91E0	105.50	90.50	15.00

Opmerkingen

* In voorkomend geval kan de eenheid afwijken van [ha]. Bij de habitatcode wordt in dat geval aangegeven welke eenheid van toepassing is.

3.2 Soorten

Soort	Doel
Blauwborst	uitbreiding
Blauwe kiekendief	behoud
Boomleeuwerik	behoud
Duinpieper	behoud
Gevlekte witsnuitlibel	uitbreiding
Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger	behoud
Gladde slang	uitbreiding
Grauwe kiekendief	uitbreiding
Heikikker	uitbreiding
Ijsvogel	behoud
Knoflookpad	uitbreiding
Korhoen	behoud
Nachtzwaluw	uitbreiding
Poelkikker	behoud
Porseleinhoen	uitbreiding
Rugstreeppad	uitbreiding
Ruige/Gewone/Kleine dwergvleermuis, Rosse vleermuis	behoud
Wespendief	behoud
Zwarte specht, Middelste bonte specht	behoud

4 Overzicht van de prioritaire inspanningen

Voor het realiseren van de taakstelling (zie hoofdstuk 2) zijn door de Vlaamse regering een aantal prioritaire inspanningen gedefinieerd. De prioritaire inspanningen beschrijven de verschillende acties die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de taakstelling. De planning van deze acties hangt onder andere af van de beschikbare budgetten, de maatschappelijke context en de aanwezige kennis. Een aantal acties moeten echter prioritair gerealiseerd worden binnen de planperiode van het Vlaamse Natura 2000 programma 2014-2020 om:

- de verdere achteruitgang van habitattypes of soorten te stoppen of te vermijden (prioriteit stand still);
- de Vlaamse taakstelling 2020 te realiseren (prioriteit 2020).

Door de Vlaamse regering zijn in het S-IHD-besluit de prioritaire inspanningen bepaald waarbinnen één of meerdere prioritaire actie(s) moeten worden uitgewerkt en gerealiseerd in deze SBZ. Het nader omschrijven van de acties gebeurt in overleg met alle betrokkenen binnen het overlegplatform tegen begin 2015 voor vastlegging in een nieuwe versie van het managementplan. Bijzondere aandacht zal hierbij gegeven worden aan die acties die binnen de planperiode 2015-2020 uitgevoerd moeten worden. Vanaf 2019 kunnen immers de nodige verplichtende maatregelen opgelegd worden indien blijkt dat prioritaire acties anders niet gerealiseerd worden binnen deze planperiode.

In paragraaf 4.1 is het overzicht van de prioritaire inspanningen weergegeven en de prioriteit m.b.t. de planperiode 2014-2020. In de volgende managementplannen zal dit overzicht aangevuld worden met een overzicht van de acties die vallen binnen deze verschillende inspanningen en van hun status.
In hoofdstuk 6. Richtkaart wordt een ruimtelijk overzicht van de verdeling van de prioritaire inspanningen over de verschillende deelgebieden weergegeven.

4.1 Inspanningsmatrix

Gezien er nog geen vastgestelde actielijst is, worden in deze versie van het managementplan enkel de prioritaire inspanningen zoals vastgesteld in het S-IHD-besluit weergegeven. Zodra de actielijst is vastgesteld, wordt deze in een volgende versie van het managementplan aan de inspanningsmatrix toegevoegd.

	Prioritaire inspanning cfr. Besluit Vlaamse regering	Prioriteit
PI 1	Herstel geschikte standplaatsvereisten van vennen, natte en venige heide	Standstill
PI 2	Vergroten van heidelandschap in functie van habitats met een te kleine oppervlakte en doelsoorten	Standstill
PI 3	Buffering van voedselarme habitats	Standstill
PI 4	Robuust ecologisch netwerk doorheen de SBZ voor amfibieën- en reptielenpopulaties en soorten van het heidecomplex	Standstill
PI 5	Uitbreiding en kwaliteitsverbetering van landduin- en heidevegetaties	Standstill
PI 6	Herstel foerageergebied van de grauwe kiekendief	2050
PI 7	Verder zetten samenwerking met de militaire overheid	2050
PI 8	Ontwikkelen van een mozaïeklandschap in de beekvallei.	Standstill
PI 9	Omvormen van naaldbossen en voorzien structuurrijke bosranden	2050
PI 10	Exotenbestrijding uitvoeren.	2050
PI 11	Afstemming van recreatie op de ecologische waarden	Standstill

5 Taakstelling inzake de verbetering van het natuurlijk milieu

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke milieucondities vereist zijn voor het bereiken van de gunstige staat van instandhouding voor de aangewezen habitats en soorten. Bij de opmaak van dit MP 1.0 was een gebiedsgerichte invulling niet mogelijk. Informatie over de vereiste milieuomstandigheden voor het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van de habitats en soorten zijn te vinden in de publicatie "Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de Natura 2000 habitattypen", gepubliceerd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) met als referentie T'Jollyn et al., 2009 en te consulteren op www.inbo.be/natura2000.

6 Richtkaart

De richtkaart is een belangrijk ruimtelijke afwegingskader voor plannen, projecten, instrumenten... Het geeft in de eerste plaatst een synthese van de stand van zaken op het terrein en zoals gepland. Een natuurdoel is immers pas 'geplaatst', wanneer inrichting en beheer van het betrokken perceel afgesproken zijn in een natuurbeheerplan, of één van de gelijkwaardige plannen die er mee gelijkgesteld kunnen worden. In hoofdstuk 3 is een overzicht gegeven van de geplande doelen in natuurbeheerplannen of gelijkaardige plannen. Zolang een deel van de taakstelling niet is opgenomen, bevat de richtkaart daarnaast een ecologisch geschikte zoekzone die ruim genoeg is om via vrijwilligheid en socio-economische afwegingen te zoeken naar een optimale plaatsing van de resterende doelen en daartoe gevrijwaard wordt. De bepaling van deze zoekzone gebeurt op Vlaams niveau aan de hand van de actuele en natuurlijke potentiekaarten, rekening houdend met de oppervlakte waarvoor reeds garanties zijn op een correct beheer via een geïntegreerd beheerplan of een gelijkaardig instrument en socio-economische belangen. Dit gebeurt door middel van een geobjectiverde, modelmatige berekening. Naarmate bijkomende doelen worden 'geplaatst', door natuurbeheerplannen of gelijkwaardig instrumenten of in voorkomend geval, via verplichtingen, zal ook de omvang van de zoekzone(s) afnemen. De opmaak van de zoekzone(s) vormt dus het semiautomatische resultaat van de afspraken die gemaakt zijn over het onder correct beheer brengen van terreinen.

De richtkaart is in dit Managementplan 1.0 nog onvolledig omdat de benodigde data nog in opbouw of overleg zijn. Hieronder wordt per voorzien onderdeel aangegeven in welke mate het ingevuld is in deze planversie.

6.1 Situering actuele habitats

De situering van de actuele habitats is indicatief opgenomen in kaarten 1 en 2.

6.2 Situering vegetaties als leefgebied voor Europees te beschermen soorten

In deze planversie werd deze deelkaart nog niet opgenomen.

6.3 Aanwezigheid van habitattypische soorten

In deze planversie werd deze deelkaart nog niet opgenomen.

6.4 Ruimtelijke verdeling van de instandhoudingsdoelstellingen

De ruimtelijke verdeling van de oppervlakte-doelstellingen voor de verschillende habitattypes in dit SBZ zijn opgenomen in kaart 1.

6.5 Ruimtelijke verdeling van de prioritaire inspanningen

De ruimtelijke verdeling van de prioritaire inspanningen is weergegeven in kaart 2. De codes verwijzen naar de tabel in paragraaf 4.1.

6.6 Situering van de gebieden beheerd met het oog op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen

In deze planversie werd deze deelkaart nog niet opgenomen.

6.7 Zoekzones

In deze planversie werd deze deelkaart nog niet opgenomen.

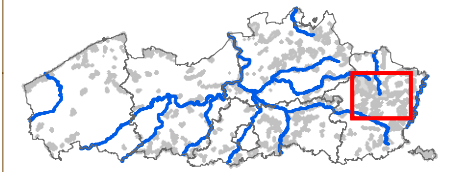
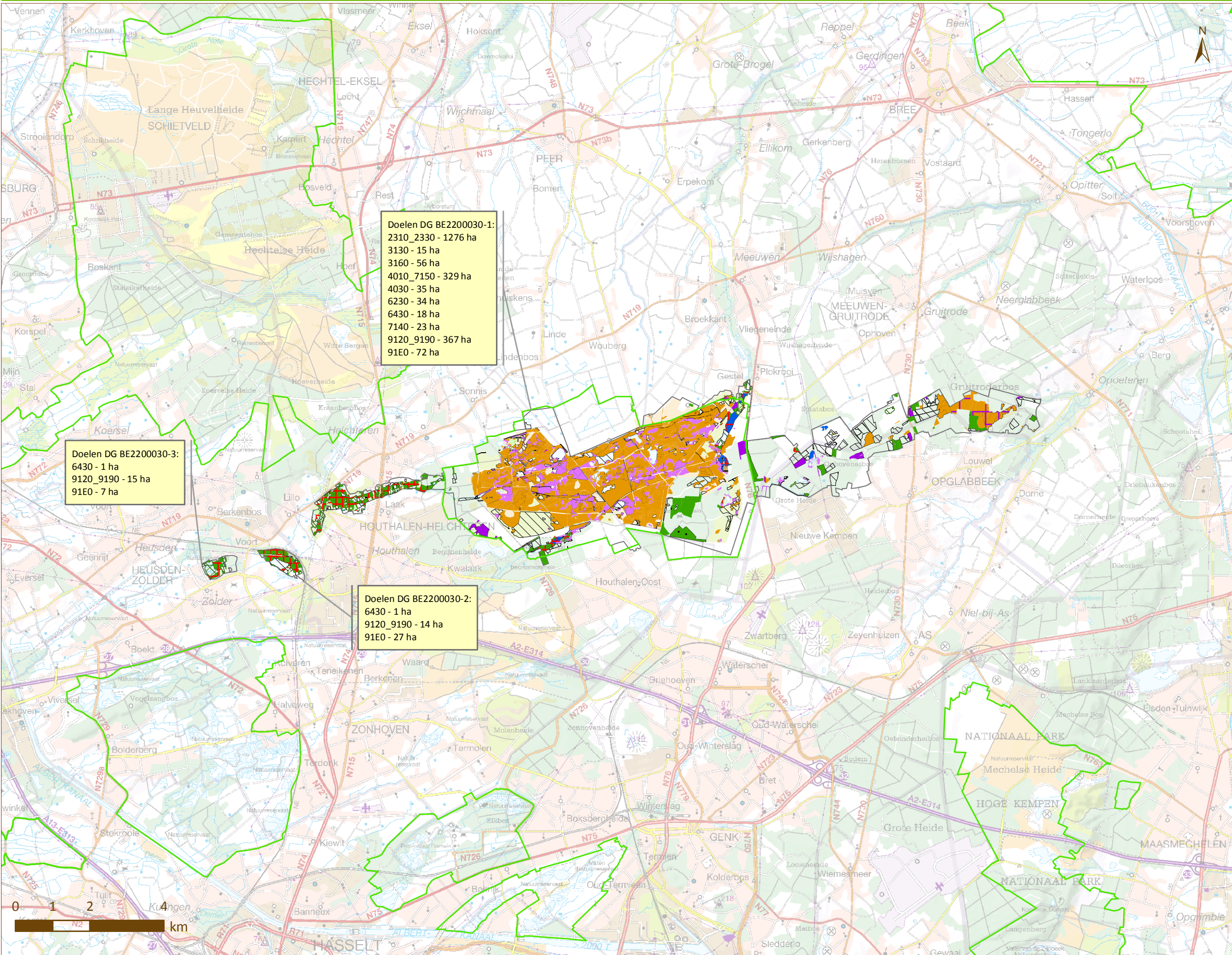
6.8 Actiegebieden voor de verbetering van het leefmilieu

In deze planversie werd deze deelkaart nog niet opgenomen.

Kaartenlijst

Kaart 1. Situering van de actuele habitats (indicatief) en de ruimtelijke verdeling van de oppervlakte-doelstellingen voor de verschillende habitattypes.

Kaart 2. Situering van de actuele habitats (indicatief) en de ruimtelijke verdeling van de prioritaire inspanningen. De codes verwijzen naar de tabel in paragraaf 4.1.

Habitat Natura 2000

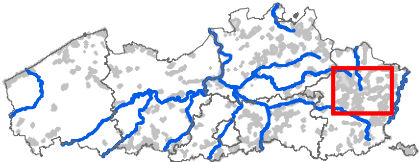
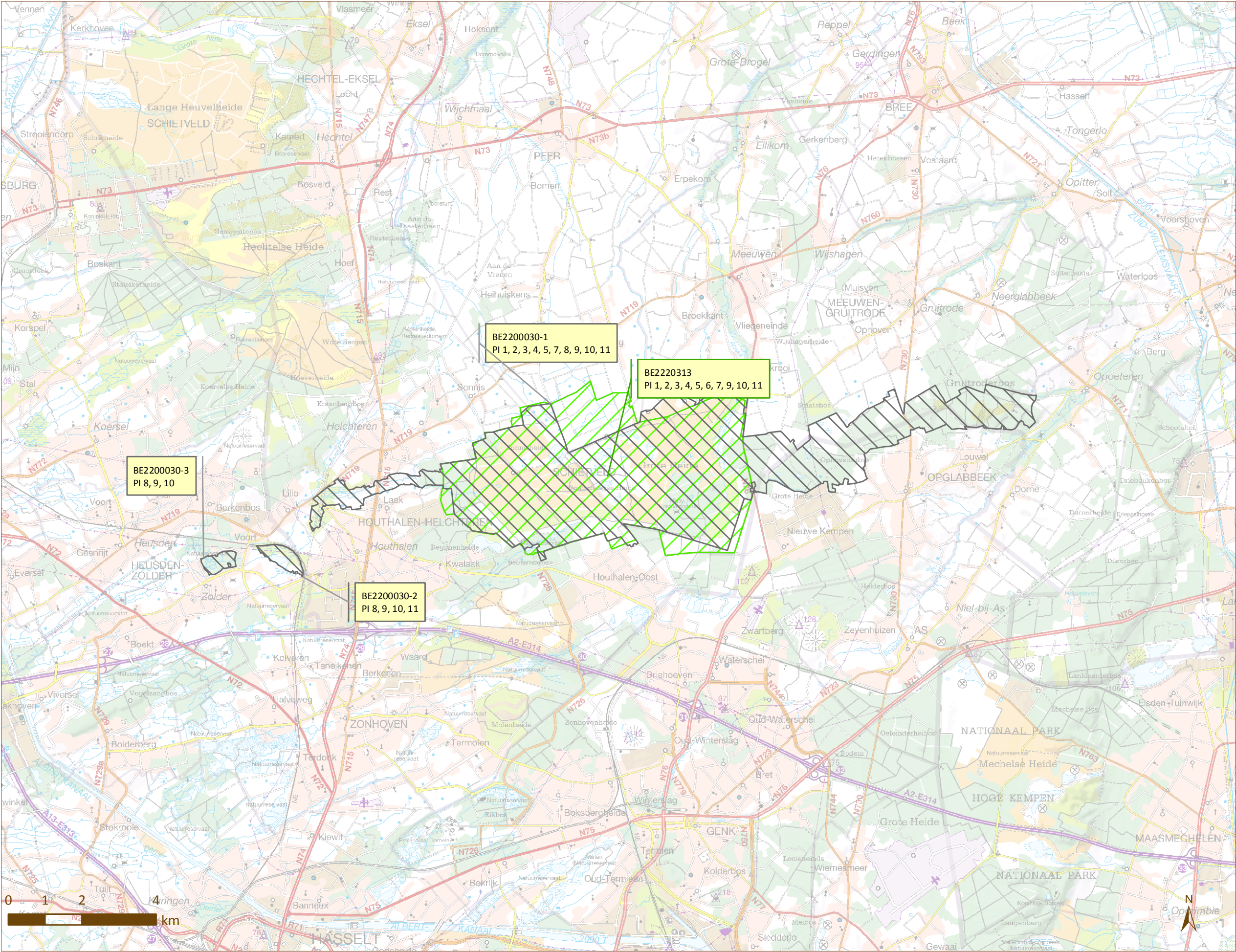
- 2310
- 2330
- 3130
- 3150
- 3160
- 4010
- 4030
- 6230
- 6430
- 7140
- 7150
- 9120
- 9190
- 91E0
- Actueel Habitat - RBB
- Deels habitat
- SBZ-H
- SBZ-V

Voor habitattypen 3260 is geen toewijzing aan deelgebieden gebeurd.

Indicatieve situering van de actuele habitats en de verdeling van de doelen per deelgebied

Vlaanderen
is natuur

Legende

- SBZ-H
- SBZ-V

Voor de omschrijving van de prioritaire inspanningen wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2

Overzicht van de prioritaire inspanningen per deelgebied

Vlaanderen
is natuur

7 Gebiedsgerichte toepassing van het globaal afwegingskader Natura 2000

Het Vlaams Natura 2000-programma bevat een globaal afwegingskader, met daarin:

- een onderlinge afweging van de ecologische vereisten van zowel de Europees te beschermen habitattypes, van de Europees te beschermen soorten als van de soorten die typisch zijn voor een Europees te beschermen habitat;
- een afweging voor soorten van regionaal belang van de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor boshabitats ten aanzien van ecologische vereisten voor vogelsoorten die karakteristiek zijn of vaak voorkomen in grotere, open en natuurkwaliteitsvolle weilandcomplexen.

In dit hoofdstuk moet worden aangegeven op welke wijze bij de realisatie van de taakstelling dit afwegingskader toegepast werd of zal worden.

De informatie over de uitvoering van het globaal afwegingskader voor deze SBZ wordt toegevoegd vanaf de volgende versie van het managementplan. Het Vlaams Natura 2000-programma, waar het globaal afwegingskader Natura 2000 deel van uitmaakt, bestaat immers nog niet bij de opmaak van dit Managementplan 1.0. Bovendien ontbreken in deze planversie belangrijke elementen die relevant zijn voor de beschrijving van de uitvoering van het globaal afwegingskader, zoals de ruimtelijke configuratie van de gebieden beheerd met het oog op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de zoekzones.